

*Załącznik do Uchwały Nr 63/2018 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 12.07.2018r.*



**Raport Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie  
z zakresu adekwatności kapitałowej  
oraz zakresu informacji podlegających ogłoszeniu  
według stanu na dzień 31.12.2017 rok**

**Lipiec, 2018 rok**



## I Wprowadzenie

Niniejszy dokument został opracowany w celu realizacji Polityki informacyjnej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie w zakresie adekwatności kapitałowej oraz spełnienia nadzorczych wymogów informacyjnych.

Dokument przedstawia osobom zewnętrznym, w szczególności klientom i właścicielom Banku, strategię oraz procesy Banku w zakresie zarządzania ryzykiem, informacje z zakresu struktury kapitału, narażenia na ryzyko i adekwatność kapitałową, umożliwiające ocenę stabilności finansowej Banku w celu podejmowania decyzji handlowych oraz utrzymania dyscypliny rynkowej. Dokument niniejszy stanowi uzupełnienie informacji zawartej w Rocznym Sprawozdaniu Finansowym Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie za rok obrotowy 2017.

1. Bank zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych w Części Ósmej oraz Art. 111 i 111a Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r., poz. 128 z późn. zm.) dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń, systemie zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej oraz innych w niniejszym dokumencie według stanu na 31 grudnia 2017 r.
2. Niniejszą informację sporządzono na podstawie niżej wskazanych obowiązujących w Banku procedur wewnętrznych:
  - 1) „Polityka informacyjna Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie” zatwierdzona Uchwałą nr 132/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 15.12.2016r. i Uchwałą nr 28/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 22.12.2016 r.
  - 2) „Instrukcja sporządzania informacji dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu ” wprowadzona uchwałą Zarządu Banku nr 24/2017 z dnia 30.03.2017 r.
3. Bank w zakresie ujawnianych informacji:
  - 1) stosuje pominięcie informacji uznanych za nieistotne - informacje nieistotne to w opinii Banku informacje, których pominięcie lub nieprawidłowe ujawnienie nie powinno zmienić lub wpłynąć na ocenę lub decyzję użytkownika opierającego się na tych informacjach przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych,
  - 2) stosuje pominięcie informacji uznanych za zastrzeżone lub poufne – Bank uznaje informacje za zastrzeżone, jeżeli ich podanie do wiadomości publicznej w opinii Banku osłabiłoby jego pozycję konkurencyjną; Bank uznaje informacje za poufne, jeśli Bank zobowiązał się wobec klienta lub innej osoby do zachowania poufności.
4. Bank informuje, że niniejsza informacja - z zastrzeżeniem ust. 5 - obejmuje cały zakres ujawnianych informacji określonych w Części Ósmej Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. CRR, które dotyczą Banku. Ujawnienia informacji w innych dokumentach przez Bank wynika z art. 434 ust. 2 CRR.
5. Informacje nie zawarte w niniejszym raporcie, a objęte obowiązkiem ujawnienia zostały zawarte w następujących dokumentach:
  - Roczne Sprawozdanie Finansowe Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie za rok obrotowy 2017,

- Dodatkowe informacje i objaśnienia do sprawozdania finansowego Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie za okres od 01.01. do 31.12.2017 r.
- Sprawozdanie z działalności Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie w okresie od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r.,

które są dostępne w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie.

6. Wszelkie dane liczbowe zostały wyrażone w tysiącach złotych.
7. Bank stosuje Polskie Standardy Rachunkowości. Informacje podlegające ujawnieniu według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości nie dotyczą Banku.
8. Wszystkie regulacje wymienione w niniejszym raporcie są dostępne wszystkim zainteresowanym w formie papierowej – w lokalu Banku w Białymstoku, przy ul. Gen. Władysława Andersa 5, pokój 104 w dni robocze w godz. 9-14.
9. Informacje organizacyjne, dotyczące Zasad Ładu Korporacyjnego, szczegółowe informacje z zakresu polityki wynagrodzeń i praktyk Banku dotyczące wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku oraz inne podlegające ujawnieniu zamieszczane są w formie elektronicznej na stronie internetowej Banku [www.pmbank.pl](http://www.pmbank.pl).

## II Informacje ogólne

1. Bank prowadzi działalność pod nazwą:  
**Podlasko-Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie**
2. Adres siedziby Banku:  
**16-060 ZABŁUDÓW, ul. SURAŻSKA 2, pow. BIAŁOSTOCKI**
3. Podlasko-Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie jest samodzielną, samofinansującą się jednostką organizacyjną, posiadającą osobowość prawną. Bank jest wpisany w Sądzie Rejonowym w Białymstoku XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000128560, NIP 542-100-13-99, REGON 000493646.
4. Podlasko-Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie nie prowadzi działalności poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Działalność operacyjna Banku prowadzona jest poprzez sieć jednostek organizacyjnych, tj.:
  - Oddziały Banku w: Białymstoku, Ełku, Czarnej Białostockiej, Zabłudowie;
  - Filie Banku w Białymstoku.
6. Organami Banku są :
  - Zebrania Grup Członkowskich,
  - Zebranie Przedstawicieli,
  - Rada Nadzorcza Banku,
  - Zarząd Banku.
7. W Banku jako organ opiniodawczo-doradczy działa Komitet Kredytowy.

W myśl art. 111 Prawa bankowego w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny, Bank ogłasza skład Rady Nadzorczej i Zarządu oraz teren działania Banku.

### **III Strategia i opis procesów zarządzania ryzykiem.**

#### **Opis systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.**

Działania Banku w 2017 roku oparte były na założeniach, które określała „Strategia Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie na lata 2017-2020” przyjęta Uchwałą nr 165/2016 Zarządu Banku z dnia 29.12.2016 r., zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Banku dnia 28.02.2017 r. Uchwałą nr 5/2017. Strategia zawiera w treści strategię zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Dodatkowo Rada Nadzorczą Banku dnia 30.07.2013 r. Uchwałą nr 12/2013 zatwierdziła „Strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym” i dnia 25.01.2016 r. Uchwałą nr 4/2016 „Strategię zarządzania ryzykiem kredytowym”.

W Banku obowiązują niżej wymienione przepisy wewnętrzne regulujące działania Rady Nadzorczej i Zarządu Banku, w tym kompetencje decyzyjne:

- „Regulamin działania Rady Nadzorczej”,
- „Regulamin działania Zarządu”,
- „Regulamin organizacyjny”,
- „Regulamin podejmowania decyzji kredytowych”,
- „Instrukcja udzielania pełnomocnictw w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie”.

Zarząd Banku składa się z trzech osób - w jego skład wchodzi:

- Prezes Zarządu Banku,
- Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych,
- Wiceprezes Zarządu ds. Handlowych.

Członków Zarządu powołuje, zgodnie z przepisami prawa, Rada Nadzorczą biorąc pod uwagę kwalifikacje, doświadczenie i reputację kandydata. W 2017 roku nie wystąpiły zmiany w składzie Zarządu Banku.

Członkowie Zarządu Banku w 2017 roku nie zajmowali stanowisk dyrektorskich.

Bank z uwagi na skalę działania nie tworzy komitetu ds. ryzyka.

W ramach Rady Nadzorczej wyodrębniono Komitet Audytu.

Przepływ informacji dotyczącej zarządzania ryzykami kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej w Banku jest sformalizowany w „Instrukcji funkcjonowania systemu informacji kierownictwa” wprowadzonej Uchwałą nr 160/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.12.2016 r. ze zm. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniając możliwość podejmowania decyzji oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

Bank posiada przepisy wewnętrzne dotyczące wszystkich działań i produktów Banku w formie Regulaminów i Instrukcji. Przepisy te zostały przyjęte Uchwałami odpowiednich organów Banku.

#### **Zarządzanie ryzykiem**

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie z długofalowymi Politykami zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka przygotowanymi przez Zarząd Banku i zatwierdzonymi przez Radę Nadzorczą Banku. Dokumenty są zgodne z założeniami Strategii i podlegają corocznemu przeglądowi zarządczemu i weryfikacji. Przegląd i weryfikacja dokonywane są również w przypadku występowania znaczących zmian wewnątrz lub w otoczeniu Banku.

Strategia zarządzania ryzykiem jest powiązana również z innymi regulacjami o charakterze strategicznym, np. Polityką kapitałową oraz planem działania i planem finansowym.

W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje Zespół Zarządzania Ryzykiem, który przeprowadza pomiar poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz analizę adekwatności kapitałowej na poziomie Centrali Banku.

Wypełniając zadania systemu zarządzania ryzykiem Bank identyfikuje, prowadzi pomiar lub szacowanie, kontrolę oraz monitorowanie ryzyka występującego w swojej działalności. Działania te służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów prowadzonej przez Bank działalności.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem Bank stosuje sformalizowane:

- zasady służące określeniu wielkości podejmowanego ryzyka i zarządzania ryzykiem;
- procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości;
- limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów

oraz stosuje system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka i posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

W Banku funkcjonował Administrator Bezpieczeństwa Informacji.

Na dzień 31.12.2017 r. w Banku obowiązywały niżej wymienione Polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponosić:

- „Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym” zatwierdzona Uchwałą nr 127/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 15.12.2016 r. i Uchwałą nr 34/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 22.12.2016 r.
- „Polityka zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie” zatwierdzona Uchwałą nr 143/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 11.12.2015 r. i Uchwałą nr 37/2015 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 16.12.2015 r.
- „Polityka zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych detalicznych” zatwierdzona Uchwałą nr 142/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 11.12.2015 r. i zatwierdzona Uchwałą nr 36/2015 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 16.12.2015 r.
- „Polityka w zakresie bancassurance” zatwierdzona Uchwałą nr 146/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 11.12.2015 r. i Uchwałą nr 37/2015 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 16.12.2015 r.
- „Polityka inwestycyjna” zatwierdzona Uchwałą nr 79/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 28.09.2017 r. i Uchwałą nr 14/2017 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.09.2017 r.
- „Polityka zarządzania ryzykiem płynności” zatwierdzona Uchwałą nr 23/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.03.2017 r. i Uchwałą nr 7/2017 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 20.04.2017 r.
- „Polityka zarządzania ryzykiem stopy procentowej” zatwierdzona Uchwałą nr 179/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 31.12.2015r. i Uchwałą nr 6/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.01.2016r.; zmieniona Uchwałą nr 30/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r., i Uchwałą Nr 18/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.05.2016 r.

- „Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym” zatwierdzona Uchwałą nr 178/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 31.12.2015 r. i Uchwałą nr 5/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.01.2016 r.
- „Polityka bezpieczeństwa informacji” zatwierdzona Uchwałą nr 173/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 31.12.2015 r. i Uchwałą nr 2/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.01.2016 r., ze zm.,
- „Polityka bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych” zatwierdzona Uchwałą nr 28/2014 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 10.04.2014 r. i Uchwałą nr 12/2014 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 12.05.2014 r., ze zm.,
- „Polityka zgodności” zatwierdzona Uchwałą nr 33/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 27.04.2017 r. i Uchwałą nr 11/2017 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.06.2017 r.
- „Polityka zarządzania ryzykiem modeli” zatwierdzona Uchwałą Nr 68/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.06.2016 r. Uchwałą Nr 23/2016 r. z dnia 19.09.2016 r. Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie.
- „Polityka zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej” wprowadzona Uchwałą Nr 33/2016 Zarządu z dnia 25.05.2016 r. zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Uchwałą Nr 19/2016 z dnia 30.05.2016 r.
- „Polityka kapitałowa” zatwierdzona Uchwałą nr 37/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 03.06.2016 r. i Uchwałą nr 22/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.06.2016 r.

Polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka definiują apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponosić.

### **Kontrola wewnętrzna**

System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku i jest dostosowany do charakteru, profilu ryzyka i skali działalności Banku.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia:

- 1) funkcję kontroli – element systemu kontroli, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli;
- 2) stanowisko do spraw zgodności, którego zadaniem jest identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie;
- 3) niezależną komórkę audytu wewnętrznego Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia Banku BPS upoważnioną do przeprowadzania audytu wewnętrznego w Banku, na mocy zawartej Umowy ze Spółdzielnią.

Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące procesy, czynności oraz w codzienną działalność operacyjną Banku.

Proces projektowania, zatwierdzania i wprowadzania w Banku mechanizmów kontrolnych jest odpowiednio udokumentowany i umożliwia przypisanie komórkom organizacyjnym odpowiedzialności za realizację zadań na poszczególnych etapach procesów wyszczególnionych przez Bank.

Podstawowym narzędziem do operacyjnego zarządzania systemem kontroli w Banku jest matryca funkcji kontroli, w której powiązано cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej i wyodrębnione w ich

ramach cele szczegółowe z procesami istotnymi wraz z wpisanymi w te procesy kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem tych mechanizmów.

System kontroli wewnętrznej w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie funkcjonuje w sposób zapewniający osiągnięcie celów, zgodnie z art. 9c ust. 1 Prawa bankowego, tj. zapewnia:

skuteczność i efektywność działania Banku;

wiarygodność sprawozdawczości finansowej;

przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem;

zgodność działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Celem systemu kontroli wewnętrznej Banku jest wspomaganie zarządzania Bankiem, realizacja wyznaczonych celów, w tym usprawnianie realizacji zadań Banku oraz zapewnienie bezpieczeństwa i stabilnego jego funkcjonowania.

Funkcjonujący w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie system kontroli wewnętrznej zorganizowany jest na trzech niezależnych poziomach / liniach obrony.

Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem, powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank. Komórki pierwszej linii obrony odpowiedzialne są za projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.

Celem kontroli realizowanej na pierwszym poziomie jest zapewnienie zgodności wykonywanych czynności z procedurami wewnętrznymi, a także bieżące reagowanie na stwierdzone nieprawidłowości oraz monitorowanie mechanizmów kontrolnych. Kontrola ta obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji. Kontrola sprawowana jest w zakresie jakości i poprawności wykonywanych czynności przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez osoby z nim współpracujące i jego bezpośredniego przełożonego oraz wszystkie osoby, którym czynności kontrolne wyznaczono w zakresach obowiązków.

Drugą linię obrony (drugi poziom zarządzania) realizują specjalnie do tego powołane stanowiska lub komórki organizacyjne w strukturach Banku niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie, w tym stanowisko do spraw zgodności z funkcją kontroli.

Kontrola realizowana na drugim poziomie jest w kompetencji Banku. Kontrola obejmuje czynności realizowane przez specjalnie dedykowane stanowiska lub komórki organizacyjne Banku, niezależne od zarządzania ryzykiem. Kontrola ma charakter ciągły i kompleksowy i obejmuje ocenę skuteczności mechanizmów kontroli na pierwszym i drugim poziomie oraz ocenę prawidłowości realizacji funkcji zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz działalności stanowiska ds. zgodności z funkcją kontroli wewnętrznej.

W strukturach Banku działają adekwatne mechanizmy zapewniające niezależność stanowiska do spraw zgodności.

Kontrola realizowana na trzecim poziomie to funkcja audytu wewnętrznego realizowana przez Pion Audytu Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, która ma za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej Banku.

Zarząd Banku odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.

W ramach nadzoru nad działalnością Banku, Rada Nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od komórki ds. zgodności, Zarządu Banku oraz Komitetu Audytu.

Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym corocznej oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności na podstawie opinii Komitetu Audytu.

#### **IV Przyjęte rozwiązania organizacyjne w procesie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka**

W procesie zarządzania ryzykiem cele strategiczne określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

W Banku funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, Komitet Kredytowy, jednostki i komórki organizacyjne, stanowiska pracy oraz poszczególni pracownicy.

Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem zawarta jest w „Regulaminie organizacyjnym” zatwierdzonym Uchwałą nr 129/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 15.12.2016 r. i Uchwałą nr 31/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 22.12.2016 r.

W poszczególnych Politykach opisano proces zarządzania ryzykiem oraz zakres zadań i odpowiedzialności uczestników procesów.

Nadzór nad ryzykami istotnymi w myśl zapisów Ustawy Prawo Bankowe przypisany jest Prezesowi Zarządu Banku.

Bank identyfikuje następujące ryzyka istotne:

- kredytowe,
- koncentracji zaangażowań
- płynności,
- stopy procentowej w księdze bankowej,
- rynkowe rozumiane jako walutowe
- kapitałowe, niewypłacalności,
- wyniku finansowego,
- operacyjne,
- braku zgodności.

Za ryzyko istotne związane z obszarem działalności Banku uznaje się ryzyko wpływające znacząco na generowane wyniki, bądź ryzyko objęte szczególnymi regulacjami i normami nadzorczymi. Do ryzyk istotnych zalicza się również ryzyka, dla których pomiar ilościowy, przekracza wartości graniczne (limity) i Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie tych ryzyk.

Struktura organizacyjna Banku umożliwia skuteczne zarządzanie i kontrolę ryzyka na wszystkich poziomach zarządzania.

Zmiany dokonywane w strukturze organizacyjnej Banku są uzasadnione i zaplanowane z uwzględnieniem przeglądu obowiązujących regulacji wewnętrznych w celu zapewnienia spójności wprowadzanych zmian z przepisami prawa i przyjętymi założeniami w zakresie zarządzania ryzykiem.

Przeгляд zarządczy przeprowadzony został na podstawie "Instrukcji dokonywania przeglądów zarządczych" przyjętej Uchwałą nr 86/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 13.10.2017 r. i zatwierdzonej Uchwałą nr 20/2017 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 19.10.2017 r.

Pracownicy Banku na wszystkich szczeblach organizacyjnych mają dostęp do wewnętrznych regulacji w zakresie zarządzania ryzykiem i znają zasady oraz zakres zadań poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Przepisy dotyczące zarządzania ryzykiem obejmują pełny zakres działalności Banku.



Organizacja procesu zarządzania ryzykiem umożliwia zapobieganie konfliktom interesów.

Analizy poszczególnych rodzajów ryzyka objęte są sprawozdawczością zarządczą. W Banku w 2017 roku obowiązywała „Instrukcja funkcjonowania systemu informacji kierownictwa” zatwierdzona Uchwałą nr 160/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.12.2016 r.

Instrukcja obejmuje 55 rodzajów sprawozdań, sporządzanych w poniższych okresach:

- codzienne - 1,
- miesięczne – 6,
- kwartalne – 12,
- półroczne – 10,
- roczne – 26.

Oprócz sprawozdań objętych w/w Instrukcją sporządzane są sprawozdania zgodnie z Instrukcją „Sprawozdawczość Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie” wprowadzoną Uchwałą nr 73/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.06.2016 r.

Sprawozdawczość obowiązkowa obejmuje sprawozdania do NBP, BFG, GUS, ZUS, GIFI, ARiMR.

Sprawozdawczością zarządczą objęte są wszystkie obszary działalności Banku, w tym zarządzanie ryzykiem i kontrola wewnętrzna.

W Banku zachowana jest zasada rozdzielania odpowiedzialności za zarządzanie obszarami działalności Banku generującymi ryzyko, monitorującymi poziom ryzyka i kontrolującymi ryzyko, przy uwzględnieniu charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności Banku.

Podlasko-Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie mając na uwadze zapewnienie:

- prawidłowego funkcjonowania,
- stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości,
- zaufania,
- ochrony uczestników rynku finansowego,
- bezpieczeństwa obrotu i przestrzegania reguł uczciwego obrotu,
- bezpieczeństwa środków pieniężnych klientów

oraz uwzględniając rekomendacje i doświadczenia z zakresu nadzoru bankowego pełnionego przez Komisję Nadzoru Finansowego, przyjął Uchwałą Zarządu Banku nr 90/2014 z dnia 17.12.2014 r., następnie Uchwałami Rady Nadzorczej Banku nr 30/2014 z dnia 18.12.2014 r. i Zebrania Przedstawicieli nr 1/2015 z dnia 16.06.2015 r., ze zm., „Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”.

Przyjęte „Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” realizowane są w oparciu przepisy wewnętrzne Banku i obowiązujące przepisy zewnętrzne.

## **V Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod redukcji ryzyka**

Bank posiada uregulowane w przepisach wewnętrznych zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod redukcji ryzyka.

Ryzyko ograniczane jest między innymi poprzez:

- ustalenie apetytu na ryzyko,
- system limitów ostrożnościowych,
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
- monitoring, pomiar, sprawozdawczość ryzyka i kontrolę,
- kwalifikacje (wykształcenie, dostęp do szkoleń) i odpowiedzialność pracowników,
- przestrzeganie procedur i stosowanie narzędzi oceny ryzyka,

- ustalenie katalogu transakcji nie finansowanych przez Bank,
- stosowanie taktyki: zabezpieczeń, kompetencji decyzyjnych, nadzoru nad portfelem kredytowym, klasyfikacji ekspozycji kredytowych, zarządzania rezerwami celowymi oraz restrukturyzacji i windykacji.

Według stanu na dzień sprawozdawczy Bank stosował definicje należności przeterminowanych, zagrożonych oraz metody ustalania korekt wartości i rezerw w oparciu o zapisy Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. z późn. zm.

Poniżej przedstawiamy definicje pozycji przeterminowanych i o utraconej wartości.

Należność z rozpoznaną utratą wartości (utraconej wartości) to ekspozycja kredytowa zakwalifikowana do grupy zagrożonych. Bank kwalifikuje należności do kategorii zagrożone zgodnie z przepisami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków. Ekspozycjami zagrożonymi są należności „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone” zgodnie z kryteriami określonymi w w/w Rozporządzeniu. Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka, stosując dwa kryteria:

- kryterium terminowości – terminowość spłaty kapitału lub odsetek,
- kryterium ekonomiczne – badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika.

Należność bez rozpoznanej utraty wartości to ekspozycja kredytowa zakwalifikowana do grupy „normalne” i „pod obserwacją”.

Należność przeterminowana to należność z niespłaconą w określonych w umowie terminach kwotą odsetek lub rat kapitałowych. Przez ekspozycję przeterminowaną rozumie się całą ekspozycję a nie tylko część zapadłą.

W Banku funkcjonuje „Instrukcja prawnych form zabezpieczenia wierzytelności” zatwierdzona Uchwałą nr 169/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 31.12.2015 r. ze zm.

Instrukcja określa obowiązujące w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie formy, zasady i tryb przyjmowania prawnych zabezpieczeń ekspozycji kredytowych ze wskazaniem zabezpieczeń, które Bank może wykorzystać do pomniejszenia podstawy naliczenia rezerwy celowej.

Bank podejmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości przez cały okres kredytowania. Jakość zabezpieczenia Bank ocenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych rezerw oraz możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

Bank stosuje prawne formy zabezpieczeń ekspozycji kredytowych, których rodzaje i opis zawiera „Instrukcja prawnych form zabezpieczania wierzytelności”.

Zalecane do stosowania zabezpieczenia rzeczowe i finansowe, to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej, komercyjnej, rolnej,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych,
- weksel in blanco.

Ocena i weryfikacja wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie ekspozycji kredytowej w formie hipoteki odbywa się zgodnie z „Instrukcją monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń” i „Instrukcją prawnych form zabezpieczania wierzytelności”.

Warunki przyjęcia zabezpieczenia wierzytelności Banku, w tym w formie hipoteki na nieruchomości, zawarte są przepisach wewnętrznych Banku.

Ustanawiane zabezpieczenia korespondują z poziomem ryzyka związanego z ekspozycją kredytową. Umowy dotyczące zabezpieczeń ekspozycji kredytowych są regularnie monitorowane pod kątem ekonomicznym i prawnym.

Polityki i procedury bankowe zawierają zapisy dotyczące ograniczania ryzyka transakcji ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie wynikające z Rekomendacji S w zakresie LtV, Dtl, wielkości udziału własnego.

Bank dokonuje przeglądu, oceny i aktualizacji wartości zabezpieczeń obniżających podstawę tworzenia rezerw celowych w terminach obowiązujących dla przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

Rezerwy celowe tworzone są na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008r. z późn. zm. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością Banków. Zabezpieczenia umożliwiające pomniejszenie podstawy naliczenia rezerwy określa „Instrukcja Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych oraz tworzenia i rozwiązywania rezerw celowych” zatwierdzona Uchwałą nr 21/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.04.2016 r.

Najczęściej stosowane w Banku formy zabezpieczenia spełniające powyższe warunki to hipoteka na nieruchomości, zastaw, przewłaszczenie.

Zabezpieczenia umożliwiające zaklasyfikowanie ekspozycji do kategorii „normalne” pomimo niekorzystnej sytuacji klienta określa w/w „Instrukcja Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych”.

W Banku obowiązuje „Instrukcja monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń” zatwierdzona Uchwałą nr 113/2011 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.12.2011 r. ze zm.

Szczegółowe zasady i tryb równoważenia skutków ryzyka wynikającego z transakcji kredytowych w drodze odpowiedniej klasyfikacji ekspozycji kredytowych oraz tworzenia i utrzymywania rezerw celowych w wysokości odpowiedniej do ponoszonego ryzyka określają wewnętrzne procedury Banku.

Po identyfikacji kredytu zagrożonego Bank natychmiast podejmuje działania mające na celu ograniczenie ryzyka Banku z tytułu nietrafionej transakcji kredytowej oraz tworzy właściwy poziom rezerw celowych.

Działania zmierzające do odzyskania wierzytelności Banku zakwalifikowanych do kategorii „wątpliwe” i „stracone” prowadzi Stanowisko ds. restrukturyzacji i windykacji.

W odniesieniu do dłużnika, od którego przysługują należności w kategorii ryzyka „wątpliwe” i „stracone” stosowane są następujące metody postępowania:

- restrukturyzacja,
- windykacja,
- działania towarzyszące postępowaniu upadłościowemu i likwidacyjnemu.

Podczas dochodzenia roszczeń od dłużników Bank wykorzystuje wszelkie instrumenty dostępne w ramach obowiązującego prawa oraz polityki Banku, egzekwując spłatę istniejącego zadłużenia, w tym w toku procesów restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych.

Wybór metody postępowania wobec dłużnika każdorazowo uzależniony jest od aspektów ekonomicznych, związanych z dochodzeniem długu (minimalizacja strat Banku z tytułu powstania kredytu trudnego) oraz przewidywanego okresu odzyskania należności Banku. W pierwszej kolejności Bank uwzględni ewentualność restrukturyzacji zadłużenia.

Łączne ryzyko portfela kredytowego jest uzależnione od wielkości i ilości pojedynczych zaangażowań, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między nimi.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej polega na ustaleniu:

- ryzyka wynikającego z sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy,
- ryzyka związanego z zawieraną transakcją kredytową,

- powiązań kapitałowych lub organizacyjnych podmiotu, w szczególności poprzez określenie jego akcjonariuszy, udziałowców, wspólników, członków ich organów oraz podmiotów, których klient jest akcjonariuszem, udziałowcem/wspólnikiem,
- wysokości łącznego zaangażowania Banku w stosunku do podmiotów powiązanych z nim kapitałowo lub organizacyjnie,
- ryzyka związanego z transakcją kredytową w trakcie jej trwania.

## **VI Opis systemów raportowania i pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka**

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

- dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu,
- stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki,
- monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym nowych norm płynnościowych, określonych w Pakiecie CRD IV/CRR,
- szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z rozporządzeniem 575/2013 UE,
- analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi,
- uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych,
- agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku,
- raportowanie wyników oceny ryzyk oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku,
- audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku,
- wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

Na proces zarządzania ryzykiem bankowym składają się następujące czynności:

- gromadzenie informacji,
- identyfikacja i ocena ryzyka,
- limitowanie ryzyka,
- pomiar i monitorowanie ryzyka,
- raportowanie,
- redukcja ryzyka - działania zapobiegawcze.

Zarządzanie ryzykami Bank realizuje w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd i/lub Radę Nadzorczą Banku wewnętrzne strategie, polityki i procedury, które odnoszą się do identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli poszczególnych ryzyk.

### **Ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji**

Udzielanie kredytów należy do operacji bankowych obarczonych ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności kredytowej poprzez zapewnienie właściwej jakości oceny ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec pojedynczego klienta oraz całego portfela kredytowego Banku.

Wg stanu na 31.12.2017 r. zapewnienie bezpieczeństwa Banku, w tym utrzymanie narażenia na ryzyko kredytowe oparte było na systemie limitów zawartych w wewnętrznych przepisach Banku określających apetyt na ryzyko.

Podstawowe limity oparte na planie finansowym Banku na 2017 rok ustalono jak poniżej.

Lp.	Wyszczególnienie	Limit w % max
<b>Globalne limity ostrożnościowe w % (skorelowane z planem finansowym)</b>		
1	Udział kredytów w sumie bilansowej	72
2	Udział kredytów preferencyjnych w kredytach ogółem	25
3	Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem (wg wartości nominalnej)	6

Zapewnienie bezpieczeństwa Banku, w tym utrzymanie narażenia na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie na poziomie nie przekraczającym apetytu na ryzyko ustalonego na podstawie wskaźników LtV, Dtl oraz limitów jakości portfela EKZH ustalonych jak poniżej:

- udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w ekspozycjach kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem - max 6 %,
- udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie indywidualnie istotnych w ekspozycjach kredytowych zabezpieczonych hipotecznie indywidualnie istotnych ogółem - max 5%.

Miarą apetytu Banku na ryzyko związane z portfelem detalicznych ekspozycji kredytowych jest:

- maksymalny poziom wykorzystania limitów wewnętrznych koncentracji zaangażowań z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych,
- maksymalna wartość wskaźnika Dtl, wynosząca 55%;
- maksymalna wartość wskaźnika szkodowości dla detalicznych ekspozycji kredytowych, wynosząca 7%.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych Bank wyznacza limity wewnętrzne:

- dla portfela detalicznych ekspozycji kredytowych określa „Instrukcja ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań” i wynosił on max 50% funduszy własnych,
- dla poszczególnych rodzajów detalicznych ekspozycji kredytowych, które zawarte są w „Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym”.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym prowadzone jest w dwóch aspektach:

- ryzyka pojedynczej transakcji,
- łącznego ryzyka kredytowego.

Ryzyko kredytowe pojedynczej transakcji zależy od wysokości i prawdopodobieństwa wystąpienia straty z tytułu udzielonego kredytu/ gwarancji/ poręczenia.

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego obejmują działania polegające na:

- Monitorowaniu koncentracji zaangażowań Banku wobec:
  - pojedynczych podmiotów oraz podmiotów powiązanych kapitałowo lub/i organizacyjnie,
  - podmiotów z tej samej branży/sektora gospodarczego,
  - zaangażowań zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia,
  - zaangażowań w jednorodny produkt finansowy.
- Monitorowaniu sumy „dużych zaangażowań”,
- Monitorowaniu ekspozycji zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka,
- Monitorowaniu adekwatności dokonywanych odpisów i wielkości tworzonych rezerw na należności zagrożone w porównaniu do ich poziomu i wielkości wyniku finansowego,
- Analizie skuteczności przyjmowanych zabezpieczeń ekspozycji kredytowych,
- Kształtowaniu zróżnicowanej pod względem ryzyka struktury portfela,
- Przeprowadzaniu testów warunków skrajnych.

W Banku funkcjonuje „Regulamin zawierania transakcji kredytowych oraz prowadzenia rachunków bankowych z osobami i podmiotami, o których mowa w art. 79 i 79a ustawy Prawo Bankowe”

zatwierdzony Uchwałą nr 12/2015 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 13.05.2015 r.

Bank prowadzi pomiar niżej wymienionych rodzajów limitów ograniczających ryzyko kredytowe:

- 1) Globalne limity ostrożnościowe skorelowane z planem finansowym i „apetytem na ryzyko” ograniczające:
  - udział kredytów w sumie bilansowej,
  - udział kredytów preferencyjnych w kredytach ogółem,
  - udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem wg wartości nominalnej.
- 2) Limity struktury portfela kredytowego wg klas ryzyka wynikające z planu finansowego na dany rok:
  - udział kredytów normalnych w kredytach ogółem wg wartości nominalnej,
  - udział kredytów pod obserwacją w kredytach ogółem wg wartości nominalnej,
  - udział kredytów zagrożonych („poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone”) w kredytach ogółem wg wartości nominalnej.
- 3) Limity struktury portfela kredytowego wg podmiotów:
  - udział kredytów udzielonych dla przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni w kredytach,
  - udział kredytów udzielonych rolnikom indywidualnymi w kredytach.
- 4) Limity struktury portfela kredytowego wg produktów:
  - udział kredytów w rachunkach bieżących w portfelu kredytowym wg wartości nominalnej,
  - udział kredytów obrotowych w portfelu kredytowym wg wartości nominalnej,
  - udział kredytów inwestycyjnych w portfelu kredytowym wg wartości nominalnej,
  - udział kredytów hipotecznych w portfelu kredytowym wg wartości nominalnej.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych Bank wyznacza limity wewnętrzne:

- udział portfela detalicznych ekspozycji kredytowych w kredytach ogółem
- udział portfela zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w kredytach detalicznych ogółem,
- udział kredytów gotówkowych w kredytach detalicznych ogółem.

Miarą apetytu Banku na ryzyko związane z portfelem detalicznych ekspozycji kredytowych jest:

- maksymalny poziom wykorzystania limitów wewnętrznych,
- maksymalna wartość wskaźnika Dtl,

Oprócz pomiaru limitów monitoruje się i ocenia wskaźniki portfela kredytowego w odniesieniu do:

- struktury portfela kredytów zagrożonych wg klas ryzyka:
- jakości wg grup klientów:
- jakości portfela wg produktów.

Wprowadzono i monitoruje się limity zaangażowania w dłużne papiery wartościowe.

Limity dotyczące ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie określone są w „Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie”.

Bank przeprowadza analizę ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (EKZH), która zawiera między innymi:

- analizę LtV i Dtl,
- analizę wykorzystania limitów,
- testy warunków skrajnych.

Bank do analizy EKZH wykorzystuje przedstawione w tabeli rodzaje limitów ostrożnościowych:

Lp.	Rodzaj limitu
1	Udział zagrożonych EKZH w EKZH ogółem
2	Udział zagrożonych EKZH indywidualnie istotnych w EKZH indywidualnie istotnych ogółem
3	Udział EKZH w kredytach ogółem
4	Udział EKZH zabezpieczonych na nieruchomości mieszkaniowej w portfelu kredytowym
5	Udział EKZH zabezpieczonych na nieruchomości mieszkaniowej w portfelu EKZH
6	Udział EKZH zabezpieczonych na nieruchomości komercyjnej w portfelu kredytowym
7	Udział EKZH zabezpieczonych na nieruchomości komercyjnej w portfelu EKZH
8	Udział EKZH o terminie zapadalności powyżej 10 lat w portfelu kredytowym
9	Udział inwestycyjnych EKZH w kredytach ogółem
10	Udział detalicznych EKZH w portfelu EKZH
11	Udział indywidualnie istotnych EKZH w kredytach ogółem
12	Udział indywidualnie istotnych EKZH w EKZH ogółem

Wg stanu na 31.12.2017 roku wykonanie limitów ostrożnościowych ustalonych dla portfela ekspozycji kredytowych odnotowano na bezpiecznym poziomie.

Bank przeprowadza ocenę portfelowego ryzyka rezydualnego w trybie rocznym w oparciu o:

- analizę uzyskanych spłat (efektów) ze sprzedaży posiadanych zabezpieczeń w porozumieniu z kredytobiorcą bądź w wyniku egzekucji komorniczych,
- ocenę skuteczności zabezpieczeń na podstawie wyliczonego zwrotu z uzyskanych efektów windykacji.

Bank w okresach kwartalnych prowadzi analizę poziomu ponoszonego ryzyka oraz jakości i skuteczności stosowanych zasad zabezpieczania ekspozycji kredytowych w formie cesji z ubezpieczenia zgodnie z zapisami „Polityki w zakresie bancassurance”.

Analiza ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji przekazywana jest w ramach informacji zarządczej raz w miesiącu do Zarządu Banku i raz na kwartał do Rady Nadzorczej Banku. Analiza ryzyka portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie sporządzana jest raz na pół roku.

Bank wykorzystując wyniki analiz dąży do ograniczania poziomu ryzyka kredytowego.

### Koncentracja zaangażowań

Bank ustala i monitoruje limity koncentracji. Zasady ustalania i aktualizowania limitów wewnętrznych oraz ich monitorowanie i raportowanie wg. stanu na 31.12.2017 r. zawarte były w „Instrukcji ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań” zatwierdzonej Uchwałą nr 163/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.12.2016 r. ze zm.

W Banku są przestrzegane i monitorowane wewnętrzne i nadzorcze normy ostrożnościowe.

Bank ustala limity dla:

- zaangażowań Banku wobec danego klienta lub grupy powiązanych klientów, obliczony z uwzględnieniem skutku ograniczenia ryzyka kredytowego zgodnie z art. 399-403 Rozporządzenia,
- zaangażowań Banku wobec klienta, który jest instytucją lub jeżeli do grupy powiązanych klientów należy co najmniej jedna instytucja,
- sumy kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych, poręczeń i innych zobowiązań pozabilansowych udzielonych Członkom Zarządu albo Rady Nadzorczej Banku, osobom zajmującym kierownicze stanowiska w Banku oraz podmiotom z nimi powiązanym,
- sumy „dużych zaangażowań”,

- znacznych pakietów akcji poza sektorem finansowym,
- zaangażowań kapitałowych w podmioty sektora finansowego.

Rodzaje ustalonych w Banku limitów wewnętrznych koncentracji zaangażowań obciążonych ryzykiem kredytowym (branża/sektor gospodarczy, rodzaj zabezpieczenia, instrument finansowy) przedstawia poniższa tabela.

Opis limitu	
I.	Łączne zaangażowanie Banku w podmioty tej samej branży/ tego samego sektora gospodarczego
	- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo
	- przetwórstwo przemysłowe
	- budownictwo
	- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
	- pozostałe branże
II	Łączne zaangażowanie w jeden rodzaj instrumentu finansowego
	- kredyty obrotowe
	- kredyty inwestycyjne rolników indywidualnych o terminie zapadalności do 10 lat
	- kredyty inwestycyjne pozostałe o terminie zapadalności do 10 lat
	- kredyty inwestycyjne o terminie zapadalności powyżej 10 lat
	- kredyty w rachunku bieżącym i ror
	- kredyty detaliczne wg Rekomendacji T
	- kredyty detaliczne wg Rekomendacji T i S
	- kredyty hipoteczne z wyłączeniem detalicznych
	- udzielone zobowiązania pozabilansowe
III	Łączne zaangażowanie w jeden rodzaj zabezpieczenia
	- hipoteka na nieruchomości komercyjnej
	- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej
	- weksel własny in blanco
	- przewłaszczenie rzeczy ruchomych /cesja z ubezpieczenia
	- zastaw rejestrowy
	- przelew (cesja) wierzytelności
	- pozostałe rodzaje zabezpieczeń

Wg stanu na 31.12.2017 roku wykonanie ustalonych ostrożnościowych limitów koncentracji znajdowało się na akceptowalnym poziomie.

Bank bada istotność ryzyk wynikających z zaangażowań kredytowych odnoszących się do:

- koncentracji dużych zaangażowań,
- koncentracji w sektor gospodarki,
- koncentracji przyjętych form zabezpieczenia ekspozycji kredytowych,
- koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy.

„Polityka inwestycyjna” stanowiąca Załącznik do Uchwały nr 79/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 28.09.2017 r. i Załącznik do Uchwały nr 14/2017 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.09.2017 r. zawiera podstawowe limity określające apetyt na ryzyko:

- limit rocznej straty dla portfela bankowego na poziomie max 2% funduszy własnych (kapitału uznanego) wyznaczonych na podstawie danych wskazanych w ostatnim zaudytowanym sprawozdaniu finansowym;
- limit maksymalnej, łącznej wartości środków pieniężnych zainwestowanych w instrumenty finansowe takie jak:
  - dłużne papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa (np. obligacje, bony skarbowe) o stałej stopie procentowej z terminem pozostającym do wykupu powyżej 1 roku;



- dłużne papiery wartościowe emitowane lub poręczone przez jednostki samorządu terytorialnego;
  - dłużne papiery wartościowe (akcje, obligacje) emitowane przez banki, za wyjątkiem dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez bank zrzeczający;
  - dłużne papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa, w tym:
    - . dłużne papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa, których aktualny rating agencji Eurorating, Fitch, Standard&Poors lub Moody's jest na poziomie inwestycyjnym,
    - . dłużne papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa, które notowane są na rynku podstawowym GPW w Warszawie,
    - . dłużne papiery wartościowe emitowane przez pozostałe przedsiębiorstwa;
  - certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zamkniętych;
  - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych.
- w wysokości 125% funduszy własnych (kapitału uznanego) wyznaczonych na podstawie danych wskazanych w ostatnim zaudytowanym sprawozdaniu finansowym

Instrukcja „Zasady inwestowania w instrumenty finansowe emitowane przez fundusze inwestycyjne” określa: limity na jednostki uczestnictwa otwartych funduszy inwestycyjnych i limity na certyfikaty inwestycyjne zamkniętych funduszy inwestycyjnych.

Przepisy wewnętrzne Banku regulujące zarządzanie ryzykiem kredytowym i koncentracją zaangażowań:

- Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym”,
- „Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym”,
- „Polityka zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie”,
- „Polityka zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych detalicznych”,
- „Polityka inwestycyjna”
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym”,
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie”,
- „Instrukcja ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań”,
- Instrukcja „Zasady inwestowania w instrumenty finansowe emitowane przez fundusze inwestycyjne”.

W/w regulacje podlegają niezależnej weryfikacji w ramach przeglądu zarządczego przeprowadzanego raz w roku. Zmiany wprowadzane są na bieżąco w przypadku zmian w przepisach zewnętrznych.

## **Ryzyko płynności**

Podstawowym celem zarządzania płynnością finansową Banku jest dążenie do wzrostu stabilnych źródeł finansowania i utrzymanie bezpiecznego poziomu aktywów płynnych, co zapewnia wykonanie wszystkich zobowiązań pieniężnych zgodnie z ich terminami wymagalności oraz utrzymanie odpowiedniego poziomu wskaźników płynnościowych.

Płynność finansowa Banku jest kształtowana poprzez środki lokowane przez osoby fizyczne, podmioty gospodarcze i jednostki samorządowe oraz lokowanie nadwyżek środków finansowych. Nadwyżki angażowane były w lokaty terminowe w Banku BPS SA, bezpieczne dłużne instrumenty skarbowe, instrumenty Banku Centralnego - instrumenty te stanowią zabezpieczenie płynności.

Uzupełniającym źródłem finansowania aktywów są:

- fundusze własne Banku,
- limit zadłużania się w Banku Zrzeszającym,
- wypracowany zysk bilansowy,
- pożyczka podporządkowana otrzymana z Banku Zrzeszającego.

Polityka zarządzania ryzykiem płynności ma całościowy i skonsolidowany charakter. Całościowy charakter zarządzania oznacza uwzględnienie wszystkich istotnych dla Banku rodzajów ryzyka i zależności między nimi. Skonsolidowane zarządzanie ryzykiem płynności oznacza objęcie procesem zarządzania wszystkich jednostek Banku.

Zgodnie z Polityką zarządzania ryzykiem płynności:

- płynność jest to zdolność do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
- adekwatny poziom płynności, uwzględniający specyfikę prowadzonej działalności, oznacza posiadanie lub łatwy dostęp do dostatecznej ilości środków finansowych, na poziomie zapewniającym pokrycie aktualnego lub potencjalnego zapotrzebowania na te środki ze strony klientów banków,
- utrzymanie odpowiedniej płynności oznacza posiadanie lub łatwy dostęp do dostatecznej ilości środków finansowych, aby sprostać obecnemu lub potencjalnemu zapotrzebowaniu na te środki ze strony klientów (deponentów i kredytobiorców) Banku,
- płynność polega na zdolności do finansowania aktywów, terminowego wywiązywania się ze zobowiązań i przetrwania spadku depozytów w toku sezonowej działalności Banku, jak również w innych dających się przewidzieć warunkach.

Cele operacyjne zarządzania płynnością wspomagające cel podstawowy to:

- wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, w szczególności poprzez pozyskiwanie środków obcych stabilnych, co pozwoli otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym,
- dążenie do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby zapewnić optymalne źródła finansowania uwzględniając przyjęte przez Bank limity koncentracji,
- kształtowanie pożądanej i efektywnej struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych,
- optymalizacja realizowanego dochodu przy równoczesnym zachowaniu pełnego bezpieczeństwa płynności,
- umocnienie pozycji płynności Banku, wypracowanie i utrzymanie parametrów ograniczających ryzyko płynności,
- zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań umożliwiających jej przetrwanie, co oznacza opracowanie realnego planu awaryjnego.

Bank dokonuje identyfikacji:

- zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności oraz przekroczeniem nadzorczych miar płynności i obowiązujących limitów wewnętrznych,
- czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na poziom ryzyka płynności.

Czynniki wewnętrzne, nad którymi sprawowana jest kontrola w procesie zarządzania płynnością to:

- struktura bilansu oraz pozycji pozabilansowych w poszczególnych walutach,
- projekcja przepływów pieniężnych,
- wewnętrzne regulacje i procedury zarządzania ryzykiem płynności,
- polityka cenowa i oferta produktowa.

Czynniki zewnętrzne wpływające na pozycję płynności, a będące poza bezpośrednią kontrolą Banku, to:

- polityka pieniężna Banku Centralnego,
- sytuacja gospodarcza kraju, w tym skłonność ludności/podmiotów do oszczędzania/ inwestowania.

W 2017 roku Bank posiadał wystarczające środki potrzebne do regulowania bieżących oraz przewidywanych zobowiązań. Zobowiązania wobec klientów regulowane były terminowo, zarówno kasowo jak i elektronicznie. Bank nie korzystał z dodatkowego finansowania z Banku Zrzeszającego.

W przypadku zachwiania bieżącej sytuacji płynnościowej Banku zgodnie z umową Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS Zarząd Spółdzielni Ochrony Zrzeszenia BPS może podjąć decyzję o zniesieniu częściowym lub całkowitym blokady rachunku depozytu obowiązkowego. Zgodnie z umową Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS po wyczerpaniu działań związanych ze zniesieniem blokady depozytu obowiązkowego Zarząd Spółdzielni Ochrony Zrzeszenia BPS może podjąć decyzję o zmianie zasad wykorzystania depozytów obowiązkowych i zobowiązać bank zrzeszający do udzielenia pomocy w formie lokaty lub pożyczki płynnościowej do wysokości 5% środków ze środków zgromadzonych na rachunkach depozytów obowiązkowych. Łączna wartość pomocy może wynosić do 1/3 wartości depozytów od sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych zgromadzonych w Banku.

Istnieje również możliwość pozyskania pomocy finansowej z funduszu zabezpieczającego tworzonego przez uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia, którą zgodnie z umową Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS można uzyskać w sytuacji nie spełniania wymogów prawnych dotyczących funduszy własnych, nie spełniania norm płynności i limitów dużych ekspozycji; pomoc można uzyskać w formie: pożyczki restrukturyzacyjnej na okres do 5 lat, gwarancji lub poręczenia na okres do 1 roku z możliwością przedłużenia na kolejne okresy roczne, pożyczki długoterminowej, wpłaty na kapitał rezerwowi lub zasobowy.

Podstawą realizacji „Polityki zarządzania ryzykiem płynności” jest kształtowanie struktury aktywów i pasywów, aby działalność kredytowa była w decydującej części finansowana stabilnymi środkami. Cel ten został osiągnięty, o czym świadczą wskaźniki Depozyty stabilne/Kredyty, Skupione wierzytelności i zrealizowane gwarancje i Depozyty stabilne/Kredyty i zobowiązania pozabilansowe udzielone, których wielkość przekraczała 100%. (tabela poniżej).

Narażenie Banku na ryzyko płynności ogranicza system wewnętrznych limitów ostrożnościowych, który uwzględnia wszystkie obszary działalności Banku i jednocześnie jest instrumentem zarządzania ryzykiem płynności. Rodzaje limitów i ich wielkości oraz wykorzystanie na przestrzeni roku przedstawia tabela.

Wyszczególnienie	2017-12-31	Limit	Wykorzystanie limitu
<b>Wskaźniki płynności</b>			
Wskaźnik płynności krótkoterminowej do 1 m-ca	2,29	<b>min 1,0</b>	44%
Wskaźnik płynności do 3 miesięcy	2,45	<b>min 1,0</b>	41%
Wskaźnik płynności do 6 miesięcy	2,62	<b>min 1,0</b>	38%
Wskaźnik płynności do 1 roku	2,91	<b>min 1,0</b>	34%
Wskaźnik płynności do 2 lat	3,63	<b>min 1,0</b>	28%
Wskaźnik płynności do 5 lat	4,27	<b>min 1,0</b>	23%
Wskaźnik płynności powyżej 5 lat	0,94	<b>min 0,9</b>	95%
<b>Wskaźniki zabezpieczenia płynności</b>			
Kredyty - wg wartości nominalnej / Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	61,90	<b>max 72</b>	86%
Kredyty/Depozyty [%]	68,63	<b>max 81</b>	86%
Zobowiązania pozabilansowe udzielone / Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	6,07	<b>max 10</b>	61%
<b>Wskaźniki stabilności bazy depozytowej</b>			
Depozyty stabilne / Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	81,21	<b>min 55</b>	68%
Depozyty niestabilne / Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	11,79	<b>max 25</b>	47%
Procentowy udział największych deponentów w depozytach klientów ogółem [%]	6,93	<b>max 15</b>	46%
Zobowiązania wobec sektora finansowego / Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	0,00	<b>max 10</b>	0%
Kredyty i pożyczki otrzymane od sektora finansowego/Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	0,00	<b>max 10</b>	0%
Wskaźnik osadu ogółem	86,85	<b>min 75</b>	86%

<b>Wskaźniki finansowania aktywów</b>			
Depozyty od Banków / Aktywa - wg wartości bilansowej [%]	0,00	<b>max 10</b>	0%
Depozyty / Kredyty, skupione wierzytelności i zrealizowane gwarancje [%]	145,70	<b>min 100</b>	69%
Depozyty / Kredyty i zobowiązania pozabilansowe udzielone [%]	132,70	<b>min 95</b>	72%
Depozyty stabilne / Kredyty, skup. wierzytelności i zreal. gwarancje [%]	131,20	<b>min 75</b>	57%
Depozyty stabilne / Kredyty i zobowiązania pozabilansowe udzielone [%]	119,49	<b>min 70</b>	59%
Aktywa trwale - wg wartości bilansowej / Fundusze własne [%]	32,61	<b>max 35</b>	93%
<b>Współczynniki miar nadzorczych</b>			
M1 Luka płynności krótkoterminowej	44 182	<b>&gt; 0,00 tys. zł</b>	X
M2 Współczynnik płynności krótkoterminowej	2,27	<b>min 1,00</b>	44%
M3 Współczynnik pokrycia aktywów niepięnych funduszami własnymi	1,69	<b>min 1,00</b>	59%
M4 Współczynnik pokrycia aktywów niepięnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,29	<b>min 1,00</b>	77%
<b>Wskaźnik miar nadzorczych płynności wynikający z rozporządzenia CRR</b>			
Wskaźnik płynności krótkoterminowej (LCR - Liquidity Coverage Ratio)	197,86	<b>80%</b>	40%

Akceptowalny poziom ryzyka płynności określały: wskaźnik pokrycia depozytów niestabilnych aktywami ogółem - max 25% oraz wskaźniki, których wielkości wyliczane są na podstawie danych zawartych w planie finansowym zatwierdzanym przez Radę Nadzorczą Banku na poszczególne lata:

- kredyty jako % aktywów ogółem (max),
- kredytu jako % depozytów ogółem (max).

Wskaźnik udziału pasywów niestabilnych w aktywach na przestrzeni roku nie przekraczał poziomu maksymalnego i odnotowano spadek jego wykorzystania.

Wskaźniki, za wyjątkiem współczynników miar nadzorczych były monitorowane w okresach miesięcznych. Analizie i bieżącej, codziennej kontroli podlegają współczynniki miar nadzorczych. Na przestrzeni roku nie odnotowano przekroczeń norm ilościowych wprowadzonych przez KNF. Podstawą spełnienia miar nadzorczych są środki obce stabilne. Zgodnie z Uchwałą KNF 386/2008 Zarząd przyjął Plan pozyskania i utrzymania środków obcych stabilnych. Plan został zatwierdzony przez Radę Nadzorczą.

Aktywa płynne, tj. gotówka w kasach i skarbcu, środki na rachunkach bieżących i lokatach z terminem zapadalności do 1 m-ca, depozyt obowiązkowy, bony pieniężne i obligacje skarbowe oraz obligacje płynnościowe BPS z terminem zapadalności do 30 dni - obliczone wg uchwały w sprawie nadzorczych miar płynności wyniosły wg stanu na 31.12.2017 r. 79.079 tys. zł.

Codziennie kontroli podlega limit wskaźnika płynności krótkoterminowej LCR wynikający z Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r. Na przestrzeni 2017 roku nie odnotowano jego przekroczenia.

Poniższa tabela przedstawia lukę płynności dla pozycji bilansowych i pozabilansowych:

	a'vista	(w tys. zł)						
		> 24 h ≤ 1 m-ca	> 1 m-c ≤ 3 m-cy	> 3 m-cy ≤ 6 m-cy	> 6 m-cy ≤ 1 rok	> 1 rok ≤ 2 lata	> 2 lata ≤ 5 lat	> 5 lat
Luka płynności w poszczególnych przedziałach	-21 971,93	71 323,34	9 272,31	9 756,19	17 951,72	32 549,80	41 176,38	-178 011,61
Luka skumulowana	-21 971,93	49 351,41	58 623,72	68 379,91	86 331,63	118 881,44	160 057,82	-17 953,79

Przeprowadzono testy warunków skrajnych o następujących scenariuszach:

- 1) Test warunków skrajnych polegający na testowaniu przestrzegania przez Bank miar nadzorczych wynikających z Uchwały Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, na co składają się następujące działania:
  - a) Do przeprowadzenia testów warunków skrajnych wykorzystuje się relację posiadanych na datę analizy wartości poszczególnych składowych nadzorczych miar płynności oraz niewykorzystany limit kredytu w rachunku bieżącym oraz kwotę kredytów wyznaczonych do sprzedaży w wysokości 15% kredytów normalnych i pod obserwacją.
  - b) Zespół Zarządzania Ryzykiem dokonuje analizy sytuacji szokowej zakładającej nagły spadek zobowiązań bieżących i terminowych od sektora niefinansowego i budżetowego o 20%, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania współczynnika płynności krótkoterminowej (M2) oraz współczynnika pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (M4) na poziomie minimum.
  - c) Przyjmuje się założenie, że pozyskane środki pochodzące z limitu kredytu w rachunku bieżącym i limitu zaangażowania w Banku przez Bank Zrzeszający, pokryją spadek zobowiązań, o którym mowa w ppkt. b i jednocześnie zostaną zakwalifikowane jako środki obce stabilne (B2) wykorzystywane do zwiększenia podstawowej rezerwy płynności (A1).
  - d) Przyjmuje się założenie, iż spadek zobowiązań o którym mowa w ppkt. b, spowoduje proporcjonalne obniżenie stanu środków obcych stabilnych (B2) oraz środków obcych niestabilnych (B5).
  - e) Spadek wskaźników poniżej limitu nadzorczego, przy założeniu wystąpienia sytuacji szokowej, tworzy konieczność ponoszenia dodatkowego kosztu w postaci odsetek zapłaconych od pozyskiwanych środków.
  - f) Łączny dodatkowy koszt utrzymania miar na minimalnym wymaganym poziomie, przy założeniu zaistnienia sytuacji szokowej oblicza się zgodnie z zasadami zawartymi w „Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej”.
- 2) Odwrócony test warunków skrajnych polegający na testowaniu przestrzegania przez Bank miar nadzorczych wynikających z Uchwały Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, na co składają się następujące działania:
  - a) W pierwszym wariantcie:
    - Do przeprowadzenia testu wykorzystuje się relację posiadanych na datę analizy wartości poszczególnych składowych nadzorczych miar płynności oraz kwotę kredytów wyznaczonych do sprzedaży w wysokości 15% kredytów normalnych i pod obserwacją. Ostrożnościowo przyjęto założenie, że spadek depozytów nie zmniejsza środków obcych niestabilnych. Test ten odzwierciedla w swojej konstrukcji kwestie płynności śróddziennej.
    - Zespół Zarządzania Ryzykiem dokonuje analizy polegającej na sytuacji szokowej zakładającej nagły spadek zobowiązań bieżących i terminowych od pozostałych podmiotów sektora finansowego, sektora niefinansowego i rządowego oraz samorządowego, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości współczynnika płynności krótkoterminowej M2 na poziomie minimum 1,00.
    - Wynikiem testu odwróconego jest obliczenie o ile mogłyby spaść zobowiązania bieżące i terminowe ogółem zarówno w wartości procentowej jak i kwotowej.
  - b) W drugim wariantcie:
    - Do przeprowadzenia testu wykorzystuje się relację posiadanych na datę analizy wartości poszczególnych składowych nadzorczych miar płynności oraz kwotę kredytów wyznaczonych do sprzedaży w wysokości 15% kredytów „normalnych” i „pod obserwacją”. Test ten odzwierciedla w swojej konstrukcji kwestie płynności śróddziennej.
    - Bank dokonuje analizy polegającej na sytuacji szokowej zakładającej nagły spadek środków obcych stabilnych – B2, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości współczynnika M4 na poziomie minimum 1,00.

- Wynikiem testu odwróconego jest obliczenie o ile mogłyby spaść środki obce stabilne zarówno w wartości procentowej jak i kwotowej.
- 3) Odwrócony test warunków skrajnych obrazujący stopień zabezpieczenia zobowiązań Banku
    - a) Do przeprowadzania testu wykorzystuje się sumę wolnych nie obciążonych środków dostępnych w aktywach Banku, oraz inne źródła finansowania.
    - b) Zespół Zarządzania Ryzykiem dokonuje testu polegającego na obliczeniu wartości procentowej zobowiązań bieżących i terminowych ogółem lub wartości procentowej zobowiązań bieżących, które zostaną pokryte posiadanymi środkami, jak i możliwościami refinansowania odpływu zobowiązań.
  - 4) Test warunków skrajnych obrazujący wystąpienie nadwyżki lub niedoboru środków w przypadku spadku depozytów ogółem o 20%
    - a) Do przeprowadzania testu wykorzystuje się sumę wolnych nie obciążonych środków dostępnych w aktywach Banku oraz inne źródła finansowania przy założeniu spadku depozytów ogółem o 20%.
    - b) Do możliwych do pozyskania środków zaliczamy:
      - środki pieniężne w kasach Banku,
      - środki na rachunkach w Banku Zrzeszającym,
      - posiadane lokaty terminowe w podmiotach finansowych (bez zablokowanych),
      - posiadane papiery wartościowe łatwo zbywalne (bez zablokowanych),
      - niewykorzystany debet lub kredyt w rachunku bieżącym,
    - c) Zespół Zarządzania Ryzykiem dokonuje symulacji odpływu depozytów ogółem o 20% i możliwości pozyskania środków poprzez upłynnienie posiadanych aktywów, czy też zaciągnięcie zobowiązań od podmiotów finansowych.
    - d) Na podstawie testu dokonuje się analizy nadwyżki, czy też niedoboru środków. Nadwyżka środków świadczy o możliwości zrefinansowania odpływu depozytów o zakładaną wartość procentową. Niedobór środków może oznaczać pojawienie się problemów płynnościowych przy założonym odpływie depozytów.
  - 5) Test warunków skrajnych obrazujący maksymalny okres obsługi klientów Banku w przypadku różnej dynamiki wpływów środków.
    - a) Do przeprowadzania testu wykorzystuje się sumę wolnych nie obciążonych środków dostępnych w aktywach Banku oraz inne źródła finansowania.
    - b) Jako wypływy środków traktuje się wypływy gotówkowe z kas Banku stanowiące wartość maksymalnego zasilenia się w gotówkę w jednym dniu operacyjnych na przestrzeni analizowanego miesiąca oraz wypływy bezgotówkowe obciążające rachunek bieżący Banku w kwocie stanowiącej maksymalne obciążenie rozliczonych przez Bank Zrzeszający w jednym dniu operacyjnych na przestrzeni analizowanego miesiąca.
    - c) Wynikiem testu jest obliczenie w liczbie dni obsługi klientów Banku przy różnej dynamice wpływu środków.
  - 6) Test warunków skrajnych polegający na uwzględnieniu pogorszenia się jakości portfela kredytowego, zmiany struktury aktywów polegającej na wzroście portfela kredytowego, oraz spadku depozytów terminowych
    - a) Do przeprowadzania testu warunków skrajnych Bank wykorzystuje urealnione zestawienie płynności.
    - b) Bank dokonuje symulacji pogorszenia się jakości kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją o 20% i przekwalifikowania ich do klasy należności zagrożonych, wzrost należności z tytułu kredytów i pożyczek o 10%, oraz jednocześnie spadek depozytów terminowych o 10%. Na podstawie testu dokonuje się analizy zmiany skumulowanych wskaźników płynności wg stanu rzeczywistego, oraz po założeniu testu warunków skrajnych. Wyniki testu porównywane są z minimalnymi limitami wewnętrznymi wskaźników płynności ustalonymi przez Bank.

Wyniki testów warunków skrajnych świadczyły o bezpiecznej sytuacji płynnościowej Banku.

W celu ograniczenia ryzyka płynności stosowane są poniższe działania:

- 1) kształtowanie struktury aktywów i pasywów (zapadalności/wymagalności) w taki sposób, aby dopasować ją do potrzeb wynikających z cyklu działalności Banku;
- 2) utrzymywanie odpowiednich zasobów aktywów płynnych dla zapewnienia nieprzewidzianego zapotrzebowania na środki, na poziomie uzależnionym od stabilności depozytów oraz prawdopodobieństwa szybkiego wzrostu portfela kredytowego;
- 3) wykorzystywanie rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych (Zarządzenie Prezesa NBP w sprawie zasad i trybu naliczania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej), przy utrzymywaniu średniego stanu rezerwy na zadeklarowanym poziomie;
- 4) ograniczanie koncentracji wierzytelności, zaangażowań wobec udziałowców i grup powiązanych kapitałowo i organizacyjnie oraz innych nadmiernych zaangażowań;
- 5) wyodrębnienie stabilnych źródeł finansowania i podejmowanie działań w celu ich powiększenia;
- 6) utrzymywanie zróżnicowanej bazy depozytowej, zarówno w kategoriach terminowości, jak i podmiotowości klientów (ograniczanie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania);
- 7) pozyskiwanie środków na rynkach finansowych innymi dostępnymi metodami;
- 8) trafne prognozy krótko-, średnio- i długoterminowe dotyczące przepływów pieniężnych;
- 9) wypracowywanie technik szybkiego reagowania na działanie czynników zewnętrznych;
- 10) kształtowanie właściwych relacji z klientami – zarówno kredytobiorcami, jak i deponentami – w celu zmniejszenia niepewności co do ewentualnych zachowań w momencie powstania sytuacji kryzysowej.

Bank wykonywał test planów awaryjnych oraz pogłębioną analizę płynności długoterminowej, którą wg uchwały KNF 386/2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności mają wykonywać banki znacząco zaangażowane w finansowanie rynku nieruchomości.

Kontrola i monitoring płynności służą zapobieganiu wystąpieniu ryzyka. Polegają one na stałej obserwacji pozycji płynności Banku. Zespół Zarządzania Ryzykiem w trybie określonym w Instrukcji funkcjonowania systemu zarządzania płynnością finansową w Banku monitoruje:

- 1) codzienną sytuację płynnościową Banku,
- 2) każdego dnia nadzorcze miary płynności zgodnie z postanowieniami Uchwały Komisji Nadzoru Finansowego Nr 386/2008 KNB z dnia 17.12.2008 r.,
- 3) wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR),
- 4) poziom limitów ograniczających ryzyko płynności:
  - codzienna informacja o sytuacji płynnościowej zawiera m.in.: stan aktywów płynnych, poziom „dużych depozytów”, zapadalność/wymagalność w terminie do 7 dni, stan zobowiązań pozabilansowych, wskaźnik kredyty/depozyty.
  - monitoring nadzorczych miar płynności - umożliwia ocenę poziomu ryzyka płynności na tle limitów nadzorczych,
  - w trybie miesięcznym w ramach analizy finansowej ryzyka płynności.

Zespół Zarządzania Ryzykiem w trybie miesięcznym przeprowadza analizę ryzyka płynności. Wyniki analizy w ramach Systemu Informacji Kierownictwa przedstawia Zarządowi. Miesięczna ocena ryzyka zawiera informację o wykonaniu przyjętych limitów.

Rada Nadzorcza w okresach kwartalnych otrzymuje informacje o narażeniu Banku na ryzyko płynności.

## Ryzyko stopy procentowej

Bank posiada „Politykę zarządzania ryzykiem stopy procentowej”

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest:

- zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z ryzykiem a jednocześnie zastosowanie takich metod zarządzania, które mają na celu eliminację/redukcję zagrożeń wpływających na poziom ryzyka stopy procentowej,
- utrzymywanie zmienności wyniku odsetkowego na poziomie nie zagrażającym bezpieczeństwu finansowemu Banku,
- zmniejszenie poziomu ryzyka bazowego,

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w Banku ma charakter:

- skonsolidowany – oznacza to, że obejmuje ono łącznie wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku,
- całościowy – uwzględniane są przy analizie wszystkie istotne dla Banku rodzaje ryzyka stopy procentowej w powiązaniu z innymi rodzajami ryzyk bankowych.

W Banku obowiązuje „Instrukcja zarządzania ryzykiem stopy procentowej”.

Pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje wszystkie oprocentowane pozycje bilansowe i pozabilansowe zarządzane przez jednostki i komórki organizacyjne Banku.

W Banku występują cztery podstawowe rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- 1) Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – odnosi się przede wszystkim do portfela bankowego i wyraża się w zagrożeniu wyników Banku, głównie odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- 2) Ryzyko bazowe – wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania,
- 3) Ryzyko krzywej dochodowości – polega na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszonymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku,
- 4) Ryzyko opcji klienta – wynika z wpisanych w produkty bankowe opcji klienta, które mogą być zrealizowane w następstwie zmian stóp procentowych; instrumenty zawierające opcje klienta są na ogół najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu bankowym i obejmują one kredyty dające kredytobiorcy prawo spłaty przed terminem części lub całości kredytu oraz różnego typu depozyty, pozwalające deponentom wycofać środki w dowolnym momencie; opcje klienta są na ogół realizowane, gdy stanowi to korzyść dla ich posiadacza i nie jest korzystne dla sprzedającego takie opcje - Banku.

Analizy ryzyka stopy procentowej wykazują, iż największy wpływ na zmianę wyniku odsetkowego w Banku ma ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów oraz ryzyko bazowe.

W znacznie mniejszym stopniu wpływ na zmiany wyniku odsetkowego ma ryzyko krzywej dochodowości oraz ryzyko opcji klienta. Ponadto analiza historyczna wykazała, iż zagrożeniem dla poziomu wyniku z tytułu odsetek jest spadek stóp procentowych, wzrost stóp procentowych sprzyja natomiast poprawie relacji przychodowo-kosztowych w zakresie odsetek. Ma na to wpływ struktura bilansu, jak też reguła, że przy spadku ogólnego poziomu stóp procentowych dochodzi do zawężania rozpiętości oprocentowania kredytów i depozytów.

Do pomiaru stopnia narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej stosuje się:

- metodę luki – podstawowe narzędzie analityczne,
- metodę symulacji zmian wyniku odsetkowego,
- analizę podstawowych wskaźników związanych z ryzykiem stopy procentowej,
- metodę szacowania zmian wartości ekonomicznej banku.



W celu ograniczenia ryzyka stopy procentowej wprowadzono następujące rodzaje limitów:

- niedopasowania (luki) w przedziałach przeszacowania,
- maksymalnej zmiany wyniku odsetkowego w okresie 12 m-cy od daty analizy na skutek występującego w Banku ryzyka przeszacowania i ryzyka bazowego, przy założeniu zmiany stóp procentowych o 100 pb.,
- maksymalnej zmiany wartości ekonomicznej banku, przy założeniu szokowej zmiany stóp procentowych,
- maksymalnej straty z tytułu odwrócenia krzywej dochodowości,
- związane z wykorzystaniem opcji klienta,
- minimalnej rozpiętości pomiędzy marżą odsetkową i marżą graniczną.

Przepisy wewnętrzne Banku w ramach monitorowania ryzyka regulują:

- monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka stopy procentowej,
- system limitów
- metodyka przeprowadzania testów warunków skrajnych,
- zasady wprowadzania nowych produktów,
- wpływ ryzyka stopy procentowej na ryzyko związane z portfelem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- sposoby zabezpieczania się przed ryzykiem stopy procentowej,
- zasady ograniczania ryzyka pozycji o nieokreślonym terminie wymagalności.

W Banku obowiązuje poniższy system limitów:

Opis limitu
Limit wskaźnika: luka skumulowana / wartość bilansowa aktywów
Limit na zmianę wyniku odsetkowego z tyt. ryzyka przeszacowania i bazowego w relacji do funduszy własnych [± 100 p.b.]
Limit na zmianę wartości ekonomicznej banku w relacji do funduszy własnych [± 200 p.b.]
Limit na rozpiętość pomiędzy marżą odsetkową a marżą graniczną [min]
Limit luki niedopasowania w przedziale powyżej 1 roku do 2 lat w relacji do funduszy własnych
Limit luki niedopasowania w przedziale powyżej 2 do 5 lat w relacji do funduszy własnych
Limit luki niedopasowania w powyżej 5 lat w relacji do funduszy własnych
Limit strat z tytułu ryzyka opcji klienta w relacji do funduszy własnych
Limit strat z tytułu aktywów i pasywów z terminami przeszacowania powyżej 3 miesięcy - ryzyko krzywej dochodowości

Zespół Zarządzania Ryzykiem w trybie kwartalnym przeprowadza analizę ryzyka stopy procentowej. Wyniki analizy przedstawia Zarządowi w ramach Systemu Informacji Kierownictwa.

Kwartałna ocena ryzyka zawiera informację o wykonaniu przyjętych limitów. Na przestrzeni 2017 roku przekraczany był limit na rozpiętość pomiędzy marżą odsetkową a marżą graniczną wynikający z programu naprawczego na lata 2016-2017 - wynosi min. 0,86% (marża graniczna – poziom marży jaki należy uzyskać, aby bank nie poniósł strat). Im wyższa jest rozpiętość pomiędzy marżą odsetkową a marżą graniczną, tym wyższy jest wynik finansowy. Pozostałe limity nie były przekraczane.

Rada Nadzorcza w okresach kwartalnych otrzymuje informacje o narażeniu Banku na ryzyko stopy procentowej.

## Pozycje zakwalifikowane do portfela bankowego w zakresie narażenia na ryzyko stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej ogranicza się poprzez stosowanie systemu limitów na zmianę dochodu odsetkowego oraz poziomu strat na funduszach własnych.

Sytuacja Banku w zakresie aktywów i pasywów oprocentowanych wg stanu na 31.12.2017 r. została przedstawiona w poniższej tabeli:

Lp.	Wyszczególnienie	Aktywa			Pasywa		
		Kwota	Struktura	Średnie oprocentowanie	Kwota	Struktura	Średnie oprocentowanie
1	Redyskonto weksli	71 179	26,0%	1,93%	2 000	0,8%	1,66%
2	Papiery skarbowe	0	0,0%	0,00%	0	0,0%	0,00%
3	WIBID/WIBOR	202 272	73,7%	4,17%	29 343	11,2%	1,49%
4	Stopa banku	874	0,3%	8,21%	231 170	88,0%	1,29%
	<b>Razem</b>	<b>274 325</b>	<b>100,0%</b>	<b>3,60%</b>	<b>262 513</b>	<b>100,0%</b>	<b>1,31%</b>

Oszacowana zmiana wyniku odsetkowego w skali 12 miesięcy na skutek zmiany rynkowych stóp procentowych o 1 pp. według stanu na dzień 31.12.2017 r. wyniosła 964,3 tys. zł, co stanowiło 4,2% funduszy własnych.

## Ryzyko walutowe

Bank monitoruje poziom ryzyka walutowego na podstawie zasad opisanych w „Instrukcji zarządzania ryzykiem walutowym”.

Ograniczenie ekspozycji na ryzyko walutowe prowadzi się przy pomocy:

- miar pozycyjnych określających wartość otwartych pozycji walutowych Banku,
- miar zmienności odzwierciedlających rozproszenie zmian kursów walutowych,
- miar wrażliwości obrazujących wpływ rynkowych czynników ryzyka na zmienność kursów walutowych.

Zarządzanie ryzykiem walutowym Banku odbywa się w ramach limitów:

- pozycji walutowej całkowitej,
- pozycji walutowych netto w poszczególnych walutach obcych.

W odrębnych regulacjach Banku określa się zasady:

- prowadzenia gospodarki walutowej,
- zarządzania płynnością walutową.

Bank wylicza wymóg kapitałowy na ryzyko walutowe. Na koniec 2017 roku poziom wykorzystania limitu nadzorczego nie obligował Banku do tworzenia wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka walutowego. Z uwagi na znikomy udział pozycji walutowych w sumie bilansowej Banku – ryzyko stopy procentowej pozycji walutowych jest nieistotne i wobec tego pomijane. W przypadku, gdy pozycje walutowe będą stanowiły min. 5% sumy bilansowej Banku zostaną opracowane szczegółowe zasady pomiaru, raportowania i kontroli ryzyka stopy procentowej dla walut obcych.

Zespół Zarządzania Ryzykiem na bieżąco monitoruje wykorzystanie limitów (każdego dnia roboczego), a w trybie kwartalnym przeprowadza analizę finansową ryzyka walutowego. Wyniki analizy w ramach Systemu Informacji Kierownictwa przedstawia Zarządowi. Kwartalna ocena ryzyka zawiera informację o wykonaniu przyjętych limitów.

Rada Nadzorcza w okresach rocznych otrzymuje informacje o narażeniu Banku na ryzyko walutowe.

## Ryzyko operacyjne

W zarządzaniu ryzykiem operacyjnym za szczególnie istotne uznaje się wypełnienie zapisów Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 1376), Rekomendacji M i dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 r. (Dz. Urz. KNF z 2013 r., poz.6) oraz Rekomendacji D.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie odbywa się w sposób zapewniający realizację norm wskazanych przez Komisję Nadzoru Finansowego. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odbywa się na płaszczyźnie rozwiązań systemowych, jak i bieżącego zarządzania tym ryzykiem. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez każdą jednostkę / komórkę organizacyjną Banku.

Ryzyko operacyjne rozumiane jest jako ryzyko poniesienia straty wynikające z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych.

W zakres ryzyka operacyjnego wchodzi ryzyko prawne oraz ryzyko błędów modeli, teleinformatyczne, bezpieczeństwa i outsourcingu.

Zdarzenie ryzyka operacyjnego zdefiniowano jako działanie lub zdarzenie wewnętrzne lub zewnętrzne związane z działalnością Banku, będące następstwem wystąpienia jednego lub więcej czynników ryzyka operacyjnego, które może skutkować powstaniem strat z tytułu ryzyka operacyjnego.

Bank bada straty z tytułu ryzyka operacyjnego, kluczowe wskaźniki ryzyka (KRI) i określa profil ryzyka operacyjnego, apetyt na ryzyko, tolerancję na ryzyko.

Celem nadrzędnym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym jest utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowalnym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku poziomie.

Cele szczegółowe to:

- zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego Bank na wszystkich szczeblach zarządzania,
- wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik finansowy Banku,
- zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka.

Bank analizuje potrzeby związane z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym i wprowadza odpowiednie zmiany organizacyjne, mające na celu minimalizację ryzyka operacyjnego.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym Banku ukierunkowane jest na:

- działania prewencyjne,
- osłabianie i niwelowanie skutków zaszłych.

Bank podejmuje działania mitygujące mające na celu ograniczanie w przyszłości incydentów, które miały miejsce oraz uniknięcie ewentualnych zagrożeń.

Zarządzanie ryzykiem jest ukierunkowane ze szczególną uwagą na możliwość powstania dwóch klas zdarzeń:

- o wysokiej częstotliwości występowania, ale generujących niewielkie straty,
- o niskiej częstotliwości występowania, ale generujących duże straty.

W zakresie części ryzyka operacyjnego obejmującego ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności, zarządzanie ukierunkowane jest na stałe dążenie do minimalizowania skutków nieprzestrzegania zewnętrznych i wewnętrznych regulacji prawnych, a także właściwą ochronę interesów Banku poprzez stałe aktualizowanie i dostosowywanie procedur bankowych, kontrolę ich przestrzegania, wsparcie informatyczne, szkolenia, a także korzystanie z zewnętrznego wsparcia prawnego.

W zakresie zarządzania ryzykiem prawnym i braku zgodności stosowane są:

- regulacje wewnętrzne dotyczące ryzyka braku zgodności,
- regulacje wewnętrzne dotyczące polityki kadrowej,
- regulacje wewnętrzne dotyczące rozpatrywania skarg i reklamacji,
- inne regulujące w swoim zakresie zagadnienia norm etycznych i zgodności prawnej.

W zakresie części ryzyka operacyjnego obejmującego ewentualne ryzyko modeli metody zarządzania ukierunkowane są na:

- dążenie do stosowania prostych arkuszy kalkulacyjnych,
- monitoring incydentów ryzyka i strat w ramach rejestrów ryzyka operacyjnego,
- walidację i administrowanie w ramach corocznych przeglądów zarządczych i badanie w ramach audytów wewnętrznych.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym odbywa się wg następujących etapów:

- identyfikacja i analiza,
- ocena ryzyka,
- analiza dostępnych środków ograniczania ryzyka,
- wybór środków ograniczania ryzyka,
- akceptowanie poziomu,
- wdrożenie wybranych środków ograniczania,
- monitorowanie ryzyka i kontrola.

Bank analizuje ryzyko operacyjne spółki zależnej.

Bank ustalił i monitoruje limity na poszczególne incydenty ryzyka operacyjnego i wskaźniki KRI. Ustalono limit na koszty wynikające z ryzyka operacyjnego w wysokości 15% podstawowego wymogu kapitałowego.

Bank wprowadził scenariusze przeprowadzania testów warunków skrajnych. Testy są przeprowadzane systematycznie.

Ryzykiem operacyjnym objęte jest ryzyko outsourcingu i teleinformatyczne. Identyfikacja i pomiar tych składowych ryzyka operacyjnego opisany jest w odrębnych procedurach wewnętrznych Banku.

Bank na bieżąco podejmuje działania mitygujące w celu uniknięcia strat.

W 2017 roku nie wystąpiły nadzwyczajne zdarzenia ryzyka operacyjnego oraz nie stwierdzono istotnych zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Bank nie stosował zaawansowanych metod w pomiarze ryzyka operacyjnego.

Sprawozdawczość w zakresie ryzyka operacyjnego objęta jest systemem informacji kierownictwa.

Wyniki analizy przedstawiane są Zarządowi Banku w okresach kwartalnych - ocena ryzyka zawiera informację o wykonaniu przyjętych limitów.

Rada Nadzorcza Banku w okresach rocznych otrzymuje informacje o narażeniu Banku na ryzyko operacyjne.

## **Ryzyko braku zgodności**

Zarządzanie zgodnością i ryzykiem braku zgodności przeprowadzane było w Banku zgodnie z funkcjonującą „Polityką zgodności” przyjętą Uchwałą Zarządu Banku 12/2017 z dnia 27.04.2017r. zatwierdzoną Uchwałą Rady Nadzorczej 7/2017 z dnia 20.07.2017r. oraz „Instrukcją zarządzania ryzykiem braku zgodności” przyjętą Uchwałą Zarządu Banku 12/2017 z dnia 27.04.2017r.

Zadania związane z zarządzaniem zgodnością i ryzykiem braku zgodności realizowało wyodrębnione w strukturze Banku Stanowisko ds. zgodności.

Ryzyko braku zgodności określono w przepisach Banku jako ryzyko sankcji prawnych bądź regulaminowych, strat finansowych lub utraty dobrej reputacji, na jakie jest narażony Bank w wyniku nie stosowania się do przepisów prawa, ustaw, rozporządzeń bądź przyjętych przez Bank standardów i zasad postępowania.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku ma na celu ograniczenie negatywnych skutków, które wynikają :

- z niezgodności regulacji wewnętrznych i standardów postępowania z obowiązującymi przepisami prawa, uchwałami KNF, standardami i praktykami rynkowymi;
- z naruszeń związanych z nieprzestrzeganiem obowiązujących przepisów prawa, regulacji i standardów obowiązujących w Banku przez pracowników Banku;
- z nieetycznego postępowania Banku lub jego pracowników wobec klientów lub kontrahentów.

Do obszaru zgodności zalicza się w szczególności:

- zgodność wewnętrznych przepisów Banku z regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi;
- przestrzeganie przez pracowników Banku regulacji wewnętrznych i zewnętrznych;
- przestrzeganie przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy;
- zapewnianie ochrony danych osobowych i innych istotnych danych przechowywanych w Banku;
- przestrzeganie przez pracowników ustalonych przez Bank standardów etycznych;
- konflikt interesów.

Organizacja systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku obejmuje :

- zadania Zarządu i Rady Nadzorczej w przyjętym modelu działania Banku (przystąpienie do Systemu Ochrony Instytucjonalnej) - w Polityce zgodności opisano zadania tych organów w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności na poziomie strategicznym;
- poziom operacyjny i taktyczny – polegający na przyjęciu modelu trzech linii (poziomów) obrony przed ryzykiem - w Instrukcji zarządzania ryzykiem braku zgodności opisano zadania komórek i jednostek organizacyjnych Banku w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności na pierwszym i drugim poziomie obejmujące: identyfikację, pomiar, monitorowanie, raportowanie oraz kontrolę.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku realizowane jest w celu ograniczenia strat ponoszonych z tytułu realizacji tego ryzyka.

Na trzecim poziomie komórka audytu wewnętrznego realizuje działania kontrolne zgodnie z zawartą Umową ze Spółdzielnią Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Poziom ryzyka braku zgodności oraz straty ponoszone w tym obszarze są raportowane Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej. Sprawozdania z zakresu ryzyka braku zgodności w okresach kwartalnych otrzymuje Zarząd Banku, Komitet Audytu i Rada Nadzorcza.

Stanowisko ds. zgodności we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi dokonuje identyfikacji ryzyka braku zgodności.

Występowanie oraz skutki zrealizowania ryzyka braku zgodności są ograniczane, w przypadkach tego wymagających, poprzez:

- modyfikowanie procesów biznesowych realizowanych w Banku;
- monitorowanie zidentyfikowanych ryzyk o wysokim poziomie zagrożenia i zapobieganie sytuacjom stwarzającym zagrożenie;
- zabezpieczenia finansowe – ubezpieczenia;
- działania naprawcze zmierzające do odzyskania straty lub zminimalizowania innych skutków zdarzenia operacyjnego, powiązanego z ryzykiem braku zgodności.

Poziom ryzyka badany jest wg zasad opisanych w „Instrukcji zarządzania ryzykiem braku zgodności”.

W 2017 roku obowiązywała „Procedura anonimowego sposobu powiadamiania organu zarządzającego lub organu nadzorującego o naruszeniach prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych” wprowadzona Uchwałą Nr 77/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 07.07.2016 r. W 2017 roku nie wystąpiły zgłoszenia o naruszeniach prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych.

## **Ryzyko kapitałowe. Ryzyko niewypłacalności.**

Ryzyko kapitałowe – ryzyko wynikające z niedostosowania wielkości funduszy własnych do złożoności i skali działalności prowadzonej przez Bank oraz ewentualnych trudności w pozyskaniu dodatkowego kapitału, w szczególności, gdy proces ten musi być przeprowadzony szybko lub w niesprzyjających warunkach rynkowych,

Ryzyko kapitałowe identyfikowane jest zgodnie z obowiązującą w Banku „Instrukcją oceny adekwatności kapitałowej”.

Istotność ryzyka kapitałowego dla potrzeb wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego ocenia się na podstawie:

- struktury posiadanych funduszy w celu ustalenia stopnia koncentracji funduszu udziałowego w sumie funduszy podstawowych oraz uzupełniających posiadanych na datę analizy,
- koncentracji pakietów „dużych” udziałów,
- wielkości posiadanych funduszy własnych w relacji do minimalnych wymogów wynikających z ustawy Prawo bankowe.

Bank posiada Politykę kapitałową i ustalone limity alokacji kapitału na ryzyka zidentyfikowane jako istotne na podstawie oceny procesu zarządzania adekwatnością kapitałową.

Na 2017 rok założono, że:

- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego ukształtuje się na poziomie nie wyższym niż 75% planowanych funduszy własnych,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego ukształtuje się na poziomie 9% planowanych funduszy własnych,
- całkowita pozycja walutowa utrzymywana będzie poniżej poziomu 2% funduszy własnych,
- Bank będzie przestrzegał limitów koncentracji wpływających na wymóg kapitałowy,
- wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka stopy procentowej (ryzyko przeszacowania i ryzyko bazowe) nie będzie występował,
- wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności nie będzie występował,
- wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka koncentracji „dużych” pakietów udziałów wyniesie max 1% planowanych funduszy własnych.

Według stanu na 31.12.2017 r. ustalone limity nie zostały przekroczone.

Polityka kapitałowa dodatkowo określa:

- proces agregacji wymogów kapitałowych,
- strukturę wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka,
- awaryjne działania Banku.

Sprawozdawczość w zakresie ryzyka adekwatności kapitałowej objęta jest systemem informacji kierownictwa.

Wyniki analizy przedstawiane są Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej Banku w okresach kwartalnych.

## **Ryzyko wyniku finansowego**

Ryzyko wyniku finansowego rozumiane jest jako ryzyko realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeby prowadzenia bieżącej działalności i rozwoju, głównie w celu zapewnienia odpowiedniego zasilenia kapitału.

Bank bada istotność ryzyka wyniku finansowego dla potrzeb wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego.

Wynik finansowy podlega bieżącej analizie w ramach badania wykonania planu finansowego.

Bank wykorzystując wyniki analiz podejmuje działania zmierzające w kierunku redukcji tego ryzyka.

Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka objęte jest systemem mechanizmów kontrolnych uwzględniających wszystkie elementy tego procesu, a zwłaszcza ocenę narzędzi pomiaru, ocenę realizacji polityki Banku, system kompetencji i odpowiedzialności, mechanizmy informacyjno-sprawozdawcze stosowane na poszczególnych szczeblach zarządzania.

### **Inne zidentyfikowane ryzyka podlegające ocenie:**

#### **Ryzyko modeli**

W Banku obowiązują zasady zarządzania ryzykiem modeli zawarte w:

- „Polityce zarządzania ryzykiem modeli” wprowadzona Uchwałą Nr 68/2016 Zarządu z dnia 30.06.2016 r. zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Uchwałą Nr 23/2016 z dnia 19.09.2016 r.
- „Instrukcji zarządzania ryzykiem modeli” wprowadzona Uchwałą Nr 69/2016 Zarządu z dnia 30.06.2016 r.

Przepisy zostały opracowane na podstawie zapisów Rekomendacji W wprowadzonej przez KNF i wprowadzone w 2016 roku.

W Banku nie występują modele istotne. Ryzyko modeli uznawane jest za nieistotne.

#### **Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej**

W Banku obowiązują zasady zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej zawarte w poniższych przepisach:

- „Polityka zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej” wprowadzona Uchwałą Nr 33/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r. zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie Uchwałą Nr 19/2016 z dnia 30.05.2016 r.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej” wprowadzona Uchwałą Nr 34/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r.
- „Instrukcja oceny adekwatności kapitałowej” wprowadzona Uchwałą Nr 29/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r. zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie Uchwałą Nr 17/2016 z dnia 30.05.2016 r.

Limit wskaźnika dźwigni finansowej ustalono na poziomie 5% - 10%.

Analiza nadmiernej dźwigni sporządzania jest w ramach sprawozdawczości zarządczej sporządzanej na podstawie „Instrukcja oceny adekwatności kapitałowej”.

#### **Ryzyko zaangażowania w podmioty zależne i współzależne**

Analiza ryzyka zaangażowania w podmiot zależny sporządzana jest na podstawie „Instrukcji oceny wielkości ryzyka generowanego przez podmioty zależne i współzależne oraz wpływu ryzyka tych podmiotów na sytuację ekonomiczno-finansową Banku” wprowadzonej Uchwałą Nr 162/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r. oraz w ramach sprawozdania sporządzanego na podstawie „Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej” wprowadzonej Uchwałą Nr 29/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r. zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie Uchwałą Nr 17/2016 z dnia 30.05.2016 r.

Zgodnie z zapisami Uchwały Nr 1/2016 z dnia 11.02.2016 r. Rady Nadzorczej Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS „Zasady ograniczania ryzyka Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z tytułu zaangażowań w inne instytucje finansowe i podmioty spoza Systemu Ochrony zrzeszenia BPS oraz

zaangażowań w składniki wykorzystywane do obliczeń funduszy własnych innych Uczestników Systemu Ochrony zrzeczenia BPS” Bank sporządził analizę podmiotu zależnego i przesyła informacje z tego zakresu do Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeczenia BPS.

Dodatkowo Bank bada ryzyko operacyjne podmiotu zależnego i jego wpływ na ryzyko Banku na podstawie zapisów „Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie” zatwierdzona Uchwałą nr 60/2013 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 06.06.2013 r. ze zm.

### **Ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko strategiczne, ryzyko utraty reputacji**

Ocena ryzyka przeprowadzana jest w ramach analizy przeprowadzanej na podstawie „Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej” wprowadzonej Uchwałą Nr 29/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r. zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie Uchwałą Nr 17/2016 z dnia 30.05.2016 r.

### **Przepisy wewnętrzne**

Metodykę zarządzania wyżej wymienionymi ryzykami wg stanu na dzień 31.12.2017 r. zawierają niżej wymienione instrukcje:

- „Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym” wprowadzona Uchwałą nr 8/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 11.02.2016 r. ze zm.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie” wprowadzona Uchwałą nr 119/2013 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.12.2013 r. ze zm.
- „Instrukcja ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań” wprowadzona Uchwałą nr 163/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.12.2016r. ze zm.
- „Instrukcja funkcjonowania systemu zarządzania płynnością finansową” wprowadzona Uchwałą nr 22/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.03.2017 r., ze zm.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem stopy procentowej” wprowadzona Uchwałą nr 60/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 23.06.2016 r.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem walutowym” wprowadzona Uchwałą nr 63/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 24.06.2015 r.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem operacyjnym w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie” wprowadzona Uchwałą nr 60/2013 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 06.06.2013 r. ze zm.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem braku zgodności” wprowadzona Uchwałą nr 34/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 27.04.2017 r.
- „Instrukcji oceny wielkości ryzyka generowanego przez podmioty zależne i współzależne oraz wpływu ryzyka tych podmiotów na sytuację ekonomiczno-finansową Banku” wprowadzona Uchwałą Nr 162/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r.
- „Instrukcja zarządzania ryzykiem modeli” zatwierdzona Uchwałą Nr 69/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.06.2016 r.
- „Instrukcja oceny adekwatności kapitałowej” zatwierdzona Uchwałą nr 29/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r. i Uchwałą Nr 17/2016 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 30.05.2016 r.



- „Metodyka ustalania ogólnych limitów ryzyka oraz przeprowadzania weryfikacji przyjętych limitów” wprowadzona Uchwałą Nr 31/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016 r.
- „Polityka inwestycyjna” stanowiąca Załącznik do Uchwały Nr 79/2017 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 28.09.2017 r. i Załącznik do Uchwały Nr 14/2017 Rady Nadzorczej Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 29.09.2017 r.,
- „Zasady inwestowania w instrumenty finansowe emitowane przez fundusze inwestycyjne” zatwierdzona Uchwałą Nr 184/2015 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 31.12.2015 r.

Przepisy dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka podlegają systematycznej weryfikacji w ramach przeglądu zarządczego. Przegląd podlega akceptacji przez Stanowisko ds. zgodności.

## VII Opis jednostki, w której Bank posiada udziały

Bank posiada spółkę zależną pod nazwą „PM Inwestycje” Sp. z o.o., w której objął całość udziałów o łącznej wartości 750 tys. zł (750 udziałów o wartości nominalnej 1 tys. zł).

Spółka za 2017 rok wykazała zysk, który przeznaczono na zasilenie kapitału zapasowego.

Sytuacja finansowo-ekonomiczna podmiotu zależnego w 2017 roku nie wpłynęła na kształtowanie się poziomu ryzyka Banku.

Ponadto wg stanu na 31.12.2017 r. Bank posiadał:

- akcje w BPS - 1 948 tys. zł,
- akcje w Centrum Finansowym BPS - 10,6 tys. zł.
- udziały w SSOZ BPS - 2 tys. zł.

## VIII Fundusze własne Banku

Zgodnie z zapisami art. 437 Rozporządzenia nr 575/2013 UE Bank ujawnia informacje dotyczące funduszy własnych z uwzględnieniem wymogów wynikających z Rozporządzenia wykonawczego Komisji UE nr 1423/2013 z dnia 20.12.2013 r. ustanawiającego wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawnienia informacji na temat funduszy własnych instytucji.

Fundusze własne Banku na dzień 31.12.2017 r. zgodnie z powyższymi Rozporządzeniami obejmują:

Rodzaj kapitału	Kwota
<b>Kapitał Tier I</b>	<b>19 571</b>
Kapitał podstawowy (CET 1)	17 077
-Fundusz udziałowy	2 355
-Kapitał rezerwowy (zasobowy)	14 553
-Skumulowane inne całkowite dochody	170
Pozycje pomniejszające kapitał podstawowy	-1
- wartości niematerialne i prawne	-1
Dodatkowy kapitał podstawowy (AT1)	2 494
-Kapitał dodatkowy	2 498
Pozycje pomniejszające kapitał dodatkowy	-4
-wartości niematerialne i prawne	-4
<b>Kapitał Tier II</b>	<b>3 648</b>
<b>Suma funduszy własnych Banku zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE</b>	<b>23 219</b>

### **Opis składników kapitału Tier I:**

- a) Fundusz udziałowy 2 355 tys. zł - wpłacony fundusz udziałowy.
- b) Kapitał rezerwowy 14 553 tys. zł – (fundusz zasobowy) tworzony jest z corocznych odpisów z zysku netto. Fundusz ten zasila również wpisowe jakie wpłacane jest zgodnie ze statutem przy deklarowaniu i wpłacaniu nowych udziałów.
- c) Skumulowane inne całkowite dochody 170 tys. zł – pozycja składa się z funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego (71 tys. zł.) oraz niezrealizowanego zysku z aktualizacji wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży (99 tys. zł.)
- d) Pozycje pomniejszające kapitał podstawowy – wartości niematerialne i prawne 1 tys. zł. –tj. 20% ich wartości netto,
- e) Dodatkowy kapitał podstawowy (ATI) – pozycja ta obejmuje część niezamortyzowaną obligacji podporządkowanych wyemitowanych przez Bank.
- f) Pozycje pomniejszające kapitał dodatkowy - wartości niematerialne i prawne 4 tys. zł. tj. 80% ich wartości netto.

### **Opis składników kapitału Tier II:**

Kapitał Tier II 3 648 tys. zł – pozycja obejmuje niezamortyzowaną część pożyczki podporządkowanej z Banku Zrzeszającego w kwocie 1 146 tys. zł. i zamortyzowanej części obligacji podporządkowanych wyemitowanych przez Bank w kwocie 2 502 tys. zł.

### **Podstawowe dane finansowe**

Na dzień 31.12.2017 r:

- suma bilansowa wynosiła – 295 936 tys. zł,
- fundusze własne Banku zamknęły się kwotą 23 219 tys. zł,
- zysk netto – 1 153 tys. zł.

## **IX Stosowane metody wyznaczania wymogów kapitałowych oraz wartość wymogów z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, uznane za istotne straty brutto z ryzyka operacyjnego.**

### **Opis procesu szacowania oraz oceny kapitału wewnętrznego.**

Podstawowe wymogi kapitałowe wyliczane są w Pionie Finansowym pod nadzorem Głównego Księgowego. Metody, procesy, techniki redukcji ryzyka zawarte w poszczególnych przepisach wewnętrznych Banku objęte były przeglądem zarządczym i podlegają kontroli przez audyt wewnętrzny.

Przegląd zarządczy i proces szacowania kapitału wewnętrznego podlegają weryfikacji. Informacje z tego zakresu przedstawiane są Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej.

Metody wyliczania wymogów kapitałowych minimalnych i wewnętrznych opisano w niżej wymienionych instrukcjach:

- „Instrukcja wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz współczynnika wypłacalności w Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie” zatwierdzona Uchwałą nr 36/2013 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 21.03.2013 r.,
- „Instrukcja wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie” zatwierdzona Uchwałą nr 34/2013 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 21.03.2013 r., ze zm.,

- „Instrukcja „Segmentacja ekspozycji i wagi ryzyka dla metody standardowej w Podlasko-Mazurskim Banku Spółdzielczym w Zabłudowie” zatwierdzona Uchwałą nr 35/2013 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 21.03.2013 r., ze zm.,
- „Instrukcję wyznaczania współczynników kapitałowych oraz wskaźnika dźwigni” zatwierdzona Uchwałą nr 95/2014 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 17.12.2014 r.,
- „Instrukcja oceny adekwatności kapitałowej” wprowadzona Uchwałą Nr 29/2016 Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z dnia 25.05.2016r. zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie Uchwałą Nr 17/2016 z dnia 30.05.2016 r.

Limity na dodatkowe wymogi kapitałowe zawarte są w „Polityce kapitałowej”.

Bank stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:

- metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
- metodę podstawowego wskaźnika (BIA) w zakresie ryzyka operacyjnego.

Poniższa tabela przedstawia wyliczenie ryzyka kredytowego w podziale na poszczególne ekspozycje ważne ryzykiem.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Kwota wymogu
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	44 615	0	0
2.	Ekspozycje wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych	1 014	203	16
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1 465	1 465	117
4.	Ekspozycje wobec instytucji - banków	52 553	1 028	82
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	6 737	6 737	503
6.	Ekspozycje detaliczne	66 855	50 141	3 143
7.	Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	106 060	102 526	6 896
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	4 449	4 458	357
9.	Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	5 582	3 348	268
10.	Ekspozycje kapitałowe	2 713	2 713	217
11.	Inne ekspozycje	9 237	7 332	587
	<b>RAZEM:</b>	<b>301 280</b>	<b>179 951</b>	<b>12 186</b>

Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka Filaru I.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1	ryzyko kredytowe	12 186
2	ryzyko rynkowe (walutowe)	0
3	przekroczenie limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	0
4	przekroczenie progu koncentracji kapitałowej	0
5	ryzyko operacyjne	1 522
	<b>RAZEM:</b>	<b>13 708</b>

W Banku identyfikacji podlegają niżej wymienione ryzyka i na te ryzyka szacuje się wewnętrzne wymogi kapitałowe:

Ryzyko kredytowe
Ryzyko rynkowe
Ryzyko operacyjne
Ryzyko koncentracji zaangażowań, z tego:
przekroczenia nadzorczych limitów zaangażowań
koncentracji dużych zaangażowań
koncentracji w sektor gospodarki
koncentracji przyjętych form zabezpieczenia
koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej
Ryzyko płynności (wynikające z nieodpowiedniego poziomu aktywów płynnych)
Ryzyko wyniku finansowego
Ryzyko kapitałowe, z tego:
koncentracji funduszu udziałowego
koncentracji "dużych" udziałów
Pozostałe ryzyka:
Cyklu gospodarczego
Strategiczne
Utraty reputacji
Rezydualne
Modeli
Nadmiernej dźwigni
Inwestycji w podmioty zależne i współzależne

Na dzień 31.12.2017 r.:

- oszacowano dodatkowe wymogi kapitałowe w kwocie 89 tys. zł na ryzyko koncentracji „dużych” pakietów udziałów oraz na ryzyko wyniku finansowego w kwocie 448 tys. zł.
- współczynnik wypłacalności ukształtował się na poziomie 13,55%,
- wewnętrzny współczynnik wypłacalności wynosił 13,02%.

Rok zamknięto nadwyżką funduszy własnych nad sumą utworzonych wymogów kapitałowych.

## **X Ekspozycja na ryzyko operacyjne**

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego oblicza się metodą podstawowego wskaźnika BIA.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego na dzień 31.12.2017 r. wynosił 1.522 tys. zł.

Straty brutto z tytułu ryzyka operacyjnego w 2017 roku wynosiły 0,12 tys. zł.

Lp.	Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia w ramach rodzaju	Wielkość straty brutto (w tys. zł)
1	Oszustwa wewnętrzne	1. Działania nieuprawnione	0
		2. Kradzież i oszustwo	0
2	Oszustw zewnętrzne	1. Kradzież i oszustwo	0
		2. Bezpieczeństwo systemów	0
3	Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy	1. Stosunki pracownicze	0
		2. Bezpieczeństwo środowiska pracy	0
		3. Podziały i dyskryminacja	0

4	Klienci, produkty i praktyki operacyjne	1. Obsługa klientów, ujawnienie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów.	0
		2. Niewłaściwe praktyki biznesowe lub rynkowe	0
		3. Wady produktów	0
		4. Klasyfikacja klienta i ekspozycje	0
		5. Usługi doradcze.	0
5	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	1. Klęski żywiołowe i inne zdarzenia	0
6	Zakłócenia działalności i błędy systemów	1. Systemy	0,02
7	Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.	1. Wprowadzenie do systemu, wykonywanie, rozliczenie i obsługa transakcji.	0,1
		2. Monitorowanie i sprawozdawczość	0
		3. Dokumentacja dotycząca klienta	0
		4. Zarządzanie rachunkami klientów	0
		5. Uczestnicy procesów nie będący klientami banku	0
		6. Sprzedawcy i dostawcy	0

Bank podejmował działania mitygujące mające na celu ograniczanie skutków incydentów, które miały miejsce oraz uniknięcie ewentualnych zagrożeń.

Ustalony limit w wysokości 15% podstawowego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne, na pokrycie strat z tytułu ryzyka operacyjnego nie został przekroczony.

## **XI Polityka w zakresie wynagrodzeń.**

Podstawową regulację wewnętrzną w zakresie polityki wynagradzania pracowników Banku stanowią:

- 1) Regulamin wynagradzania pracowników wprowadzony Uchwałą ZB Nr 30/2014 z dnia 17.04.2014 r. – z późn. zm.;
- 2) Regulamin wynagradzania Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie wprowadzony Uchwałą RN 31/2010 z dnia 22.12.2010 r. z późn. zm.;
- 3) Polityka wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka wprowadzony Uchwałą ZB Nr 44/2017 z dnia 23.06.2017 r., zatwierdzona Uchwałą RN Nr 9/2017 z dnia 29.06.2017 r.

Szczegółowe zasady przyznawania i wypłaty zmiennych składników wynagradzania pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku określa ww. Polityka.

W Banku nie powoływano Komitetu ds. wynagrodzeń.

W 2017 nie były wypłacane zmienne składniki wynagrodzeń.

## **XII Dźwignia finansowa. Aktywa wolne od obciążeń. Bufory kapitałowe.**

### **Dźwignia finansowa.**

Dźwignia finansowa - oznacza względną – w stosunku do funduszy własnych - wielkość posiadanej przez Bank całkowitej kwoty ekspozycji z tytułu aktywów, zobowiązań pozabilansowych oraz zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia, z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych środków finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów dotyczących instrumentów pochodnych lub umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji Banku.

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej - oznacza ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów. Limit wskaźnika dźwigni finansowej ustalono na poziomie 5% - 10%.

Obliczenie wskaźnika dźwigni na 31.12.2017 r. zostało dokonane zgodnie z postanowieniem Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) z dnia 10 października 2014 r. zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni. Wskaźnik dźwigni oblicza się jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej instytucji i wyraża się w procentach. Miarą całkowitej ekspozycji jest suma ekspozycji bilansowych i wartości ekspozycji pozabilansowych.

Na 31.12.2017 r. wskaźnik dźwigni finansowej Banku wyniósł 6,50 %.

W Banku funkcjonuje „Instrukcja wyznaczania współczynników kapitałowych i wskaźnika dźwigni”, która określa zakres odpowiedzialności i raportowania wskaźnika dźwigni finansowej.

Wartość funduszy własnych Banku na 31 grudnia 2017 roku do celów wyliczenia wskaźnika dźwigni.

		Fundusze własne
		Wartość
Kapitał T1	W pełni wprowadzona definicja	17 077
	Definicja przejściowa	19 572

Wartość wskaźników dźwigni na 31 grudnia 2017 roku.

		Wskaźnik dźwigni – wykorzystując definicję kapitału
		Wartość
Kapitał T1	W pełni wprowadzona definicja	5,67
	Definicja przejściowa	6,5

Podział miary ekspozycji do wyliczenia wskaźnika dźwigni.

Kategoria	Pozycje bilansowe
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	44 615
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	1 014
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1 465
Ekspozycje wobec instytucji	52 489
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	6 335
Ekspozycje detaliczne	64 064
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	103 924
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	4 449
Inne ekspozycje	17 532
<b>Pozycje pozabilansowe</b>	
	5 393
	<b>WNIPI</b>
	-5
Miara ekspozycji całkowitej	301 280

### **Aktywa wolne od obciążeń**

Aktywa uznaje się za obciążone, jeżeli są przedmiotem zastawu lub jakiegokolwiek umowy mającej na celu ochronę, zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej danej transakcji, z której zakresu nie mogą zostać swobodnie wycofane.

Na dzień 31.12.2017 roku wszystkie aktywa Banku były wolne od obciążeń.

	Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów nieobciążonych	Wartość godziwa aktywów nieobciążonych
<b>Aktywa razem</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>295 886</b>	<b>0</b>
Kredyty na żądanie	0	0	15 060	0
Instrumenty udziałowe	0	0	8 295	0
Dłużne papiery wartościowe	0	0	48 240	0
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie	0	0	215 054	0
Inne aktywa	0	0	9 237	0

### **Bufory kapitałowe**

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym Bank nie ma obowiązku wyliczania bufora antycyklicznego oraz bufora ryzyka systemowego, natomiast wyznacza poziom bufora zabezpieczającego. Na dzień 31 grudnia 2017 r. wartość bufora zabezpieczającego wyniosła 2 142 tys. zł.

### **XIII Stopa zwrotu z aktywów**

Stopa zwrotu z aktywów obliczona jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej (ROA) z aktywów według stanu na 31 grudnia 2017 roku wynosiła:

ROA brutto - 0,58%

ROA netto – 0,39%

### **XIV Informacja o spełnianiu przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie wymogów określonych w art. 22aa ustawy Prawo bankowe.**

#### **Rada Nadzorcza**

Rada Nadzorcza Banku wg stanu na 31 grudnia 2017 roku składała się z siedmiu członków. W jej składzie wyodrębniono funkcje Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego i Sekretarza. Wyboru Przewodniczącego dokonano w oparciu o posiadane doświadczenie oraz umiejętności. Oceny odpowiedności poszczególnych Członków Rady Nadzorczej i organu jako całości dokonywana jest corocznie na Zebraniu Przedstawicieli w oparciu o obowiązująca w Banku „Procedurę dokonywania ocen odpowiedności członków Rady Nadzorczej”.

Ocenę Członków Rady Nadzorczej przeprowadzana jest na podstawie złożonego oświadczenia, które zawierało informacje dotyczące poniższych kryteriów:

Kryterium reputacji:

- wydane wyroki w postępowaniu karnym,
- postępowania w kontaktach gospodarczych,
- doświadczenie w pracy w organach osób prawnych i związanych z nią odwołań ze stanowiska/funkcji lub nie udzielenia absolutorium,
- zgłaszane wnioski o upadłości likwidacyjnej lub układowej,
- posiadanie w Banku w pełni opłaconych udziałów,
- regularność w obsłudze zaciągniętych kredytów lub innych zobowiązań,
- skargi na działalność członka Banku lub negatywnych publikacjach w prasie,
- gotowość na współpracę z organami nadzorczymi i środowiskami lokalnymi.

Kryterium kwalifikacji:

- poziomu i profilu wykształcenia,
- odbytych szkoleniach,
- doświadczeń z poprzednich miejsc zatrudnienia,
- samooceny wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego nadzoru nad zarządzaniem Bankiem, w tym nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem,
- okresu członkostwa w organach nadzorczych lub zarządczych Banku lub innej instytucji finansowej,
- okresu pełnienia funkcji w organach organizacji społecznych, gospodarczych, samorządowych.

Powołana przez Zebranie Przedstawicieli dnia 28.06.2018r. Komisja ds. odpowiedniości przeprowadziła weryfikację złożonych oświadczeń i dokonała oceny odpowiedniości za rok 2017.

Członkowie Rady Nadzorczej aktywnie pełnili swoje funkcje, wykazując się zaangażowaniem w pracę, poświęcając czas w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań organu nadzorującego.

Posiedzenia organu nadzorującego odbywa się w języku polskim z częstotliwością wymaganą przepisami.

## **Zarząd Banku**

Zarząd Banku wg stanu na 31 grudnia 2017 roku składał się z trzech osób. W jego składzie wyodrębniono funkcję Prezesa Zarządu, Wiceprezesa ds. Handlowych i Wiceprezesa ds. Finansowych. Rada Nadzorcza dokonała dnia 28.02.2018 r. oceny za 2017 rok poszczególnych członków oraz oceny kolegalnej Zarządu Banku w oparciu o obowiązująca w Banku „Procedurę dokonywania ocen odpowiedniości”.

Ocenę poszczególnych Członków Zarządu Banku przeprowadzono na podstawie złożonego oświadczenia, które zawierało informacje dotyczące poniższych kryteriów:

Kryterium reputacji:

- wydane wyroki w postępowaniu karnym,
- postępowania w kontaktach gospodarczych,
- doświadczenie w pracy w organach osób prawnych i związanych z nią odwołań ze stanowiska/funkcji lub nie udzielenia absolutorium,
- zgłaszane wnioski o upadłości likwidacyjnej lub układowej,
- posiadanie w Banku w pełni opłaconych udziałów,
- regularność w obsłudze zaciągniętych kredytów lub innych zobowiązań,
- skargi na działalność ko członka Banku lub negatywnych publikacjach w prasie.

Kryterium kwalifikacji:

- poziom i profil wykształcenia,
- odbytych szkoleniach,



- doświadczenie z poprzednich miejsc zatrudnienia,
- samoocena wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego zarządzania Bankiem, zarządzanie ryzykiem,
- okres pełnienia funkcji jako Członek Zarządu w instytucji finansowej,
- okres pełnienia funkcji w organach organizacji społecznych, gospodarczych, samorządowych.

Na podstawie przeprowadzonej oceny stwierdzono, że Członkowie Zarządu dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do zarządzania Bankiem, a reputacja osobista członków Zarządu nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku.

Skład liczebny Zarządu ocenia się jako adekwatny do charakteru i skali prowadzonej działalności.

Posiedzenia Zarządu Banku odbywają się w języku polskim z przyjętą częstotliwością przynajmniej raz w tygodniu.

## **XV Zakończenie**

Podlasko-Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie podejmuje szereg działań zmierzających do doskonalenia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka i podnoszenia efektywności działalności Banku, przy pełnym zachowaniu bezpieczeństwa.

Bank realizował zatwierdzone przez Komisję Nadzoru Finansowego programy postępowania naprawczego na lata 2016-2017. Założenia zawarte w programie zostały realizowane.

Prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową pozwoli Bankowi na dalszy bezpieczny rozwój.

## **XVI Oświadczenie Zarządu Banku**

Zarząd Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w niniejszym „Raporcie Podlasko-Mazurskiego Banku Spółdzielczego w Zabłudowie z zakresu adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu według stanu na dzień 31.12.2017 r.” są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Poniżej przedstawiamy kluczowe wskaźniki finansowe wg stanu na 31.12.2017 r. charakteryzujące profil ryzyka:

<b>Lp.</b>	<b>Podstawowe wskaźniki finansowe</b>	<b>Poziom wskaźnika w %</b>
1	ROE netto	6,28%
2	ROA netto	0,39%
3	Marża odsetkowa	2,75%
4	Kredyty/Depozyty	68,63%
5	C/I (Koszty/Dochody)	67,85%
6	Kredyty zagrożone/Kredyty ogółem (wg wartości nominalnej)	5,13%
7	Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości rezerwami celowymi	45,19%

Wskaźniki przedstawione powyżej mieszczą się w tolerancji na ryzyko określonej przez Bank w Politykach i Strategii działania.

**Zarząd**  
**Podlasko-Mazurskiego**  
**Banku Spółdzielczego w Zabłudowie**

*Prezes Zarządu - /-/ Krzysztof Stefan Szostak*  
*Wiceprezes Zarządu - /-/ Jolanta Barbara Puławska*